

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer izveniš nedelje in praznike ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrsko deželo za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K. Kdor hodi sam ponj, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za Nemčijo celo leto 28 K. Za vse druge dežele in Ameriko celo leto 30 K. — Na naročbo brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za oznanila se plačuje od peterostopne petit-vrste po 14 h, če se oznanila tiska enkrat, po 12 h, če se tiska dvakrat in po 10 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Knafovih ulicah št. 5. — Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

Uredništva telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

Upravištvu telefon št. 85.

Starostno in invaliditetno zavarovanje.

Vlada je predložila državnemu zboru zakonski načrt glede socialnega zavarovanja.

Predloga obsega novo kodifikacijo dosedanjega delavskega zavarovanja, nadalje invaliditetno zavarovanje delavcev in starostno zavarovanje delavcev, malih posestnikov, obrtnikov in trgovcev.

Zavarovanju so podvrženi: industrijski, obrtniški in poljedeljski delavci, dninarji, posli, vajenci, domači učitelji, domače šivilje, perice, postrežnice itd. (okroglo 6 milijonov oseb). Zavarovalna dolžnost se pričneja s 16. letom; zavarovalne dolžnosti so prosti invalidi in one osebe, ki so že prekoračile 60. leto. Izvzete

so tudi vse one osebe, ki imajo mesečne ali letne plače in katerih prejemki znašajo mesečno več kakor 200 K ali letno več kakor 2400 K.

Takisto so podvrženi zavarovanju vsi mali posestniki, mali obrtniki in kramarji, katerih letni prejemki ne presegajo 2400 K.

Vsak zavarovanec dobiva z izpolnjenim 65. letom starostno doklado. Ako je invaliden pred tem časom, dobiva invalidsko rento. Visokost invalidske in starostne rente je odvisna od tega, kako dolgo je zavarovanec plačeval svoje prispevke in v kaki visokosti. Ako zavarovanec umrje in zapusti rodbino, se ji izplača enkratna odpravnina. Ženskam, ki so zavarovane in se omože, se povrne polovica plačanih prispevkov.

Prispevki in rente, ki se izplačujejo zavarovancem, so razvidni iz te-le tabele:

Plačilni razred	Tedenski zaslužek	Teden-ski pri-spevek	Renta pri vplačilu 50 tedenskih prispevkov na leto po			
			20	30	40	
			l e t i h			
K		v	K			
a) d e l a v c i						
I.		do K 4:80	12	144	156	168
II. a)	čez K 4:80	» » 7:20	24	198	222	246
b)	» » 7:20	» » 9:60				
III. a)	» » 9:60	» » 12:00	36	252	288	324
b)	» » 12:00	» » 14:40				
IV. a)	» » 14:40	» » 19:20	48	306	354	402
b)	» » 19:20	» » 24:00				
V. a)	» » 24:00	» » 30:00	60	360	420	480
b)	» » 30:00	» » 36:00	72	414	486	558
VI.	» » 36:00					
b) m a l i p o s e s t n i k i i . t . d.						
plačujejo na leto 12 mes. prispevkov à 1 K				198	222	246

Prispevke mora do polovice plačevati delavec, do polovice pa delodajalec.

Da se dobi invalidska renta, je treba prispevati 200 tednov. V to dobo se všteje, če tudi zavarovanec dejansko ni plačeval prispevkov, tudi čas, če je zavarovanec služil pri vojakih ali če je bil bolan, da ni bil sposoben za delo. Pri starostni renti znaša čakaltnina 30 let. Ako zavarovanec umrje, dobi njegova rodbina enkratno odpravnino. Pravico do te odpravnine ima vdova, kakor tudi zakonski in legitimirani otroci pod 16. leti. Nezakonski otroci imajo po smrti svoje matere, a tudi po smrti svojega očeta, ako je bilo njegovo očetovstvo sodno dognano ali priznано, pravico do odpravnine.

Odpravnina znaša:

plačilni razred	za vdovo brez otrok	za vdovo z 1 otrok	za vdovo z 2 otrok
I.	120	180	240
II.	150	225	300
III.	180	270	360
IV.	210	315	420
V.	240	360	480
VI.	270	405	540

Zavarovanke, ki se hočejo omožiti, imajo pravico zahtevati, da se jim vrne polovica vplačanih prispevkov, ako so vplačale najmanj 200 tedenskih prispevkov.

Organizacija se deli v krajevno, (okrajno) deželno in državno. Krajevno mesto (blagajna) posreduje

med zavarovanci in delodajalci, sprejema priglasitve in odglasitve in inkasira prispevke.

V predsedstvu okrajnega mesta so zastopane vse tri interesne skupine delavci, podjetniki in samostojni (mali posestniki).

Deželno mesto razsoja o rentah, o naložbi kapitala in o neugodah Centralo tvori invalidska in starostna blagajna na Dunaju. Za razsojevanje sporov se ustanovi v vsaki deželi posebno zavarovalno sodišče, na Dunaju pa zavarovalno nadsodišče. Za upravo bo država na leto prispevala 2 milijona kron.

Vobče pa bo država prispevala za zavarovanje po 10 letih 40 milijonov, po 20 letih 80 milijonov, po 40 letih pa 100 milijonov na leto.

Iz Prage.

(Velike demonstracije. — Burši imajo še vedno bum! — Groznje z izjemnim stanjem).

»Praga ne sme imeti miru,« tako so se izrekli dospodej v kazini in zato so se poslužili buršev. Takoj prvo nedeljo, ko je bil deželni zbor češki zaprt, napovedali so nemški dijaki velik bum na »Přikopih«, ki je ena najbolj obljubljenih ulic praških. Ljudstvo, ki je že dolgo časa težko gledalo te mladeniče v pisanih čepicah, je bilo vsled dogodkov v zboru zelo razburjeno; ko so začeli izzivati se »buršaki«, je bila mera polna in prišlo je do velikih demonstracij na »Přikopih«. Prišli so burši iz Gradca, Dunaja in celo iz »Rajha« ter priridili bum!, toda skupili so jo, ker so bili precej tepeni in le policiji ter žandarmom se imajo zahvaliti, da so odnesli cele glave. Ljudstvo je takoj prvi večer demonstriralo po ulicah, razbili so nekoliko tabel in šip, zlasti nemško gledališče so dober zdelali, potem je bil pa zopet mir. Seveda je bilo že med tem polno policajev in vojaštva po ulicah. Toda buršem še ni bilo dosti provociranja; napovedali so bum!, ki se je vršil navadno samo ob nedeljah, za vsak dan, a to vzlic temu, da je policijsko ravnanje strogo prepovedalo vsako shajanje na ulicah. Za nje seveda to ni veljalo in vzlic tej prepovedi so prirejali dan za dnevom bumle, seveda pod zaščito policajev ter vojaščin. Ljudstvo je bilo silno razburjeno, demonstracije so se vršile dan za dnevom, praške ulice so bile zasedene z žandamerijo, ki

je bila poklicana celo iz Galicije, vojaške patrulje (zlasti dragonske) je bilo srečati v vsaki ulici, tako da je bilo, kakor pri obleganju. In vse to se je zgodilo na ljubo oni peščici nemških dijakov, ki so hoteli bumlati, a želja prebivalstva praškega — pol milijona — se ni hotela upoštevati, vladi so bili bolj na srečo nemški »kulturträgerji«. Tu so veljali pri vladi več burši, ki služijo političnemu delovanju nemških poslancev proti Čehom, kakor pa miroljubno praško občinstvo. Ljudstvo je zahtevalo, da se bum! prepove, a vse to se ni zgodilo, ampak grozilo se je Pragi zaradi teh nemških buršakov z izjemnim stanjem, do katerega bi gotovo prišlo, da niso češki poslanci napeli vse sile ter ljudstvo pomirili. Sedaj je že popolnoma mir, toda buršaki imajo še vedno bumle pod zaščito bajonetov in policajev. V Pragi izgleda sedaj kakor v Ljubljani po onih žalostnih dogodkih. Kjer je kako nemško poslopje, tam so ulice zastražene z bajoneti, pred kazino je pa vedno polno policajev. Sedaj je edino na čeških poslancih leželo, da preprečijo še nadaljne nemire. Med tem pa, ko vlada v Pragi zopet mir, vrše se krute demonstracije Nemcev proti Čehom v krajih, kjer so v manjšini. V Karlovih varih, v Ustih nad L. itd. so bile krvave demonstracije, kjer je bilo več Čehov smrtno ranjenih, njihova poslopja so bila demolitirana, prodajalne oropane, denar pobran, in vse to se je vršilo pred očmi vladnih organov. Ja, ja, diese Kulturträger.

Deželni zbori.

Gradec, 3. novembra. Stajerski deželni zbor je razpravljal večeraj o deželnem proračunu. Pri točki deželna uprava se je posl. dr. Hrašovec pritoževal o počasnem uradovanju deželnega odbora. — Trški občini Ljubno v Savinski dolini se je dovolilo 1000 K podpore za zgradbo vodovoda. — Ostra debata se je razvila pri prošnji Savinske podružnice slovenskega planinskega društva. Posl. Wastian je hujskal proti slov. plan. društvu, češ, da izpodriva nemško planinsko društvo, razbija nemške kašipote ter sploh uganja v Savinskih planinah panslavistično (?) agitacijo. — Posl. dr. Hrašovec je tako natolevavna odločno in temeljito zavračal. Pri glasovanju je bil z večino sprejet predlog, da se nakaže imenova-

nemu društvu — 200 K podpore. — Končno je posl. dr. Hrašovec predlagal ustanovitev deške meščanske šole s slovenskim učnim jezikom v Zaleu.

Celovec, 3. novembra. Tudi koroški deželni zbor je začel danes razpravljati o proračunu. V glavni debati se je pritoževal posl. Grafenauer, da se Spodnja Koroška zanemarljivo gleda cest in da so Slovenci izključeni od sodelovanja v deželnem gospodarstvu. Pri točki »nauk« se je zopet oglašil poslanec Grafenauer, ki je konstatiral, da deželne finance žalibog ne dopu- ste, da bi se potrebam in željam Slovencev glede šolstva popolnoma ustreglo. Slovenci so zato zaostali, ker se njihovi otroci ne poučujejo v materinem jeziku.

Kriza v Beckovem ministru.

Dunaj, 3. novembra. Namen sedanjih konferencam med ministrskim predsednikom in voditelji parlamentarnih strank je, dognati, katere stranke se udeležijo sestave novega ministrstva in kako se portfelji razdele; nadalje, kakšna jamstva nudijo stranke večini za pravočasno rešitev nujnih predlog v parlamentu. Preosnova ministrstva bo najbrže le delna. Nemci zahtevajo, da ostaneta Marchet in Derschatta v ministru. Dne 8. t. m. pride ministrski predsednik baron Beck poročat cesarju. Takrat tudi poda najbrže demisijsko celokupnega ministrstva. Ako se mu do tedaj posreči, razjasni notranjepolitični položaj, predloži že obenem tudi imenik novih ministrov. Ako pa se mu to ne posreči, bo priporočal cesarju, naj poveri sestavo novega ministrstva drugi osebi. Poljaki kandidirajo v novo ministristvo Bilinskega.

Dogodki na Balkanu.

Na Dunaju se norčujejo iz ruskega protesta.

Dunaj, 3. novembra. V vladnih krogih so sprejeli Izvoljskega izjavo, da bo Rusija ugovarjala aneksiji Bosne, prav hladnokrvno. Nihče ni bil nad tem presenečen, ker je baron Aehrenthal v intimnih političnih krogih že pred enim mesecem prorokoval, da bo Rusija protestirala. Izjavi Izvoljskega se ne pripisuje posebne važnosti. Avstrija obdrži anektirani deželi, naj si k temu Rusija privoli ali ne. Konferen-

pred kratkovidno gosposko. Še več, gospod predstojnik jo pohvali z besedami: »To je naša pridna perica! Ona misli, da so vsi ljudje taki kot ona, a žalibog, da ni tako na svetu. Vi vidite ljudi samo na zunanje. Nas eden pa že globokeje vidi. In kakor resnično pravim: Wolfvoka je pošena duša, ravno tako z gotovostjo trdim: Vaš dr. Fleischer (ki je slučajno demokrat), o katerem sva govorila, je obče nevaren človek.« In komedija je končana.

Interesantno je, da je Hauptmann spisal nadaljevanje »Bobrovega kožuha« (»Der rothe Hahn«) Wolfvoka v tej komediji umira in še nazadnje hrepeni po našem višjem, in res umre tatvica vzvišene smrti. Pri premieri »Bobrovega kožuha« v Berlinu je občinstvo ostalo na sedežih. Ni namreč vedelo, da je predstava pri kraju, ker šabloni pač zahteva, da se tat izroči pravični kazni. V resnici je seveda navadno drugače in Hauptmann se drži resnice ter je konsekvantno naturalističen tudi v humorju. Dasi se vrši dejanje v tatinskem ozračju, med osebami najnižje moralne cene, vendar »Bobrov kožuh« ni pisan za široke plasti mase, nego le za literarne gurmande in za gledališčno elitno občinstvo.

Ta skozinskoz literarna komedija se uprizaro v slovenskem gledališču najskrbneje v najkrajšem času.

Leon Dragutinovič.

LISTEK.

Gerhard Hauptmann: »Bobrov kožuh.«

K premieri v slov. gledališču.

Z imenom Gerharda Hauptmanna se je začel v moderni nemški literaturi preobrat; zastavonosec nove šole je visoko dvignil prapor naturalizma in je zmagal. Pod Hauptmannom je naturalistična drama slavila trumfe.

Veliki vpliv Ibsenov na Hauptmanna opazha se pri vseh njegovih igrah, najmočnejše pa pri »Osamljenih ljudeh«. Hauptmannov »Vockerat« in Ibsenov »Solmes« sta si brata, slična po svoji individualnosti in stremeljenju. Patološka drama Ibsenova je našla v Hauptmannu vrlega naslednika.

Ko je Hauptmann pisal »Osamljene ljudi«, je pesnik mnogo jokala, in vendar ta drama ni jokava, ker je privrela iz dna človeške duše. »Ich lege dieses Drama in die Hände derjenigen, die es gelebt haben,« je napisal pesnik v svoji knjigi. Uspeh je bil naravnost fenomenalen.

Leto 1889. je bilo po vsem svetu zmagonosno za naturalizem. Tega leta je bilo uprizorjeno Hauptmannovo prvo delo »Pred solnčnim

vzhodom«. Dasiravno ni dosegel željenega uspeha, vendar se je čutila moč pesnika prihodnosti.

Če se ozremo na njegove »Tkalece«, ki se pravkar pripravljajo v slovenskem gledališču, opazamo, da tu ni glavne vloge; tisočero glava masa, ki je lačna in žejna, izžita do kosti, ki vpije za delom in kruhom, to je tragični junak te drame.

Na našem odru so dosegle do sedaj vse Hauptmannove drame velik umetniški uspeh. In to dejstvo jasno dokazuje, da je naš ensemble modern, kos svoji nalogi tudi v velikih psiholoških težavah.

Kdo se ne spominja več nežne trpinke »Hanice«? Gospodična Rückova je igrala to vlogo v polnem smislu besede umetniško.

Tudi »Potopljene zvone« je dosegel pri nas popoln umetniški uspeh; »Elga« in »Roza Bern-dova« sta bila dva bisera slovenskega repertoarja.

Vse te drame so različne druga od druge in vendar odseva iz vseh zdravi Hauptmannov naturalizem. Pesnik in psiholog obenem, z rafiniranim pogledom tudi v najgloblje globine ljudske duše — to je Hauptmann.

Nemška moderna literatura ima v njem močnega in izvrjnega zastopnika. Ibsen in Hauptmann sta oba Germana psihologa in filantropa, in vendar tako različna. Ali ne govore »Tkaleci« več kot tisoč ob-

tožnic v prid izkoriščenemu delavstvu? Ali Ibsenov »Sovražnik ljudstva« in »Stebri naše družbe«!

Do sedaj je imelo slovensko občinstvo priliko poznati Hauptmanna samo kot tragika. Ravnateljstvo slovenskega gledališča pa je dobro storilo, da nas seznanijo tudi s Hauptmannom kot komediografom. »Bobrov kožuh« je menda Hauptmannovo najboljše delo tega žanra. »Die erste deutsche Posse«, je vzkliknila nemška kritika, ko je ta satirična komedija zagledala dan.

Beseda prva pomeni, da so Nemci stremili za tem, da odpravijo z odras neumost. »Hanswurst« — naj bi izginil za vedno, in nadomestili naj bi ga realni ljudje! — Saj ljudsko življenje ima v sebi največ zdravega humorja. Satira naj bi nadomestila neumnost, in dramatična literatura naj bi slavila renesanso. Žal, da je ostalo le pri želji, kajti še daleč smo od tega ideala, in neverjetno je, — da bi prišlo tako hitro do tega.

In sedaj k »Bobrovemu kožuhu«! Skromna perica, dobra, navidezno pobožna žena Wolfvoka, velja vsej vasi kot vzor. Toda perica je toliko navihana in prebrisana, da se ji posreči tudi domišljavega okrajnega predstojnika, ki je tip pruskega birokrata, vleči za nos ter si pridobiti celo njegovo popolno zupanje, da, še več, ona postane celo njegova zaupnica in svetovalka. Ta-

tica, prijateljica sodnika! — Burnega dejanja in drastično komičnih situacij pogrešamo v tej komediji; vse je tu stilizirano v tihi ironiji in krvavi satiri, nič strašnega se tu ne godi. Okoli premetene tatice Wolfvoka in predstojnika Wehrhana se vrtila igra. Ali pa hočemo več satire kakor na primer pri koncu I. dejanja, ko gresta Wolfvoka dva krast, in jima burič Mitteldorf drži luč, da laglje najdeta sani, s katerimi pripeljeta drva? — Revez burič misli, da gresta poštenjaka v Treptov po goski. Ali pa III. dejanje, ko pride okradenec Krüger v hišo tatice Wolfvove in toži, da so ga zopet okradli! »Dva metra drv,« so mu ukradli: »lepa, trda, ravno taka kot vaša, tako lepa drva,« Ali to ni ironija in drastičen sarkazem? Hauptmann se tu kruto roga oblastveni policiji!

In šele smešni Wehrhan? Ta tip personificiranega birokratizma. Občuje s človekom, ki je že davno zrel za ječo in mu je prijatelj, med tem res poštenega dr. Fleischerja hoče na vso silo spraviti v ječo. Tipičen štreber, brez talenta, a sila nadut. Neznalci se ne posreči priti na sled niti najmanjši tatvini; vrti se z enega predmeta na drugega, in končno, ko ne ve kaj in kako, začne kričati...

Igra se završi preden ujamejo tatu. Gospa Wolfvoka more z mirno vestjo še dalje krasti, brez strahu

ca je seveda vsled tega onemogočena.

Rusko vabilo h konferenci.

Dunaj, 3. novembra. Včeraj je prispela na Dunaj ruska nota, s katero vabi Rusija Avstro-Ogrsko h konferenci. Konferenca bi naj razpravljala: o aneksiji Bosne in Hercegovine, o neodvisnosti Bolgarije in oškodnini Turčiji, o kompenzaciji Srbiji in Črni gori. Iz tega programa ni razvidno, da namerava Rusija protestirati proti aneksiji Bosne in Hercegovine.

Ponesrečen atentat na avstrijske vojne monitorje.

Budimpešta, 3. novembra. V Zemunu je preplaval ponoči Srb Malušević Savo ter se blizal avstrijskim vojnim monitorjem. Straža ga je opazila in štirje matrozi so se mu tiho približali ter ga zgrabili v trenutku, ko je hotel pritrčiti k monitorju 3 kg težko ekrazitno bombo. Bomba je bila tako huda, da bi bila raznesla vse monitorje. Atentator je priznal, da je hotel atentat izvršiti kot srbski patriot, ki ne more mirno gledati, da so si Švabi prilastili Bosno in Hercegovino.

Od bolgarsko - turške meje.

Sofija, 3. novembra. Od turške meje prihajajo vesti o spopadih. Na bolgarski meji so roparji razdeljali železni most ter ustavili poštni vlak.

Napetost v Črni gori.

Belgrad, 3. novembra. Na črnogorski meji je živihno vrvenje. Knezovi funkcionarji delijo med prebivalce orožje. Najmanjši slučaj lahko provzroči usodopolne konflikte. Prestolonaslednik Danilo je odpoval v politični misiji v Pariz.

Naše ustavne pravice.

Ta predmet si je izvolil g. dr. Švigelj, ki je na prošnjo »Političnega in izobraževalnega društva za Dvorski okraj« predaval preteklo soboto v »Narodnem domu«.

Predavanje ni bilo tako obiskano kakor bi zaslužilo, lahko pa rečemo, da bodi vsakomur žal, da se ni udeležil tega vsestransko zanimivega predavanja.

Društveni predsednik g. dr. Oražen je pozdravil predavatelja ter omenil namene, ki jih društvo zasleduje potom izobraževanja svojih članov. Omenil je lepo knjižnico ter naznanil sklep odborov, da postane društvena čitalnica javna čitalnica, to pa zlasti radi tega, ker je v društvenem okolišču tobačna tovarna in se bodo lahko delavci posluževali čitalnice, ki ima sedaj 23 časopisov.

G. dr. Švigelj je nato predaval o osnovnih državni zakonih iz l. 1867 ter dejal, da tvorijo ti zakoni temelj vseh dosedaj uveljavljenih ustavnih zakonov, zlasti pa osebno pravico do ustave, ki se v prvi vrsti zrcali v splošni volilni pravici. Poljudno in z jako umestnimi razlagami je predočil v svojem zanimivem predavanju 19 členov državnega osnovnega zakona. Glede člena prvega, ki pravi, da je vsak avstrijski državljani enak pred zakonom, je omenil, da se tudi dandanes večkrat prigodi, da male tatove obešajo, velike pa izpuščajo. Dalje je razložil o dostopnosti javnih služb, o prostem naseljevanju in pridobivanju premoženja, o nedotakljivosti lastnine, o podložništvu in podaništvu.

O prostosti osebe, ki je zajamčena s tem, da se nihče ne sme odtegniti svojemu pristojnemu sodniku, je g. predavatelj omenil, da se oblasti na lep način izognejo temu paragrafu, zlasti kadar se tiče sodnokazenskega postopanja, aretacije in izpuščenja proti kavciji iz zapore. Zadnji slučaj je posebno dobro osvetlil iz kazenskega prakse. G. doktor je dalje razlagal pojme o pisemski tajnosti, peticijski, zborovalni in društveni pravici ter se obširneje bavil s členom 13, ki zajamčuje svobodno izražanje mnenja v besedi, pismu in tisku. Glede tega člena ima posebno moč cenzura, da ga kolikor mogoče pristrže. Spričo nebrojnih konfiskacij in prepovedi se lahko trdi, da je zakon zlasti v zadnjem času postal iluzoričen. (Klici: »Slov. Narod!«)

Predavatelj se je nadalje dotaknil členov osnovnega zakona o prostosti vere in vesti ter veroizpovedanja, o prostosti vede in njenega pouka (Wahr-mund) ter o prostosti poklica. Najdalje se je govornik bavil s členom 19, ki pravi, da so vse narodnosti državne enakopravne. Ta člen je zlasti za slovanske narode v Avstriji najlepši, toda glede njega se tudi bje najhujši boj, ker si o njegovi moči niso edini ne politiki, ne sodniki, ne drugi odločevalni faktorji. Po mnenju nemških voditeljev bi moral ta zakon veljati le za Nemce, nikakor pa za druge narodnosti. Na podlagi tega člena so si avstrijske narodnosti izvajale več ali manj pravic in sicer najprej Poljaki, potem Čehi in Italijani, kar velja zlasti glede najvišjega sodnega dvora, od katerega edini Slovenci še danes ne dobimo slovenskih razsodb.

Glede sodne prakse je govornik omenil, da so Čehi dosegli, da se mora pri vseh sodiščih na Češkem, torej tudi v zaključenih nemških krajih, sprejemati češke tožbe in razpravljati o njih v češkem jeziku. Vse drugače je v slovenskih izvenkrajnih deželah, kjer slovenskih tožb nočejo sprejemati niti v slovenščini razpravljati.

Z ozirom na dogodke na Češkem in ker se Čehom v Pragi grozi z izjemnim stanjem, je g. predavatelj obširno opisal posledice, ki so v zvezi z izjemnim stanjem.

H koncu svojega predavanja je govornik pojasnil pomen o državi in o državljanu ter pozivljaj, naj vsak posameznik dela na to, da se organizira in da pride do večje politične izobrazbe in zrelosti, kajti le v organizaciji lahko v javnem življenju kaj doseže. Zato mora tudi vsakdo gledati, da se vsaj potom organizacije čuti prostega državljan!

Poslušalci so med in po predavanju živahno odobravali lepa izvajanja g. predavatelja.

Nato se je dr. Oražen v toplih besedah zahvalil g. dr. Šviglju za zanimivo predavanje, ter pozival navzoče, naj skrbje, da bo društvo pristopilo čim najprej novih članov. Izobraževalna in politična društva so dandanes velikanskega pomena za političen razvoj vsakega naroda. Takšne organizacije ustvarjajo v narodu zavodne, jednake značaje, ki se ne dajo ukloniti nikomur. Tako konsekvntno izvedena organizacija je najboljšje sredstvo proti poskusom kršiti zakonite določbe § 19, kar se žal pri nas tako često dogaja.

Krepka politična organizacija, ki je predpogoj jednake zavednosti in značajnosti, pa bi tudi preprečila in onemogočila takšne sramotne slučaje, da se dandanes v teh za Slovence tako težkih časih na vseh koncih in krajih greši proti geslu »Svoji k svojim«.

Demonstracije pred sodiščem.

»Philippof« — Mayerjeva hiša. — V hiši na voglu Francovega nabrežja in Stritarjevih ulic, je manufakturna trgovina Mayerjeva, Fränkelnova zaloga čevljev, Zeschkova in Buzzolinijeva trgovina. Povsod so bila pobita zgornja, sozavarovana stekla. Nevarnosti ni bilo nobene.

Emmerich Mayer je naznanil škodo 57 K. Videli in slišali ni ničesar.

Albert Zeschko ima škodo na šipah in tabli 70 K.

J. Buzzolini stanuje na Jezici, ko je prišel v soboto zjutraj v mesto, je videl razbite šipe nad svojo prodajalno. Škodo ceni na 66 K, katere hoče imeti povrnjene. Ne ve, kdo bi bil pobijal in sploh zakaj, ker se on sploh ne bavi s politikom.

Jakob Kraljevič, poslovođaja tvrdke Fränkel, je šele dva meseca v Ljubljani, mu je položaj popolnoma neznan in ne ve, zakaj so se mu pobile šipe. Škodo ima 40 K, povrnitve pa ne zahteva.

Tvrdka Drofenik - Miklave, v Stritarjevih ulicah. Razbitih je bilo 31 šip, ena celo v komptoarju. Lastnik Drofenik je izpovedal v predpreiskavi, da je imel škodo 87 kron 30 v, katerih povrnitev zahteva. Nevarnosti pri napadu ni bilo, ker ni bil nihče v onih prostorih.

Tvrdka Persche. — Poslovođa Anton Stanka je izpovedal, da so bile razbite štiri svetilke pred izloz-bami v vrednosti 56 K. Ena je bila razbita s palico, ker je ostala »špic« palice v svetilki.

Tvrdka A. M. Schmitt. — Pred škofijo. Sodnijski ogled je dognal, da so vse šipe razbite v enaki višini, lukenj ni bilo videti, ali pa so zelo majhne, iz česar se da sklepati, da so bila okna razbita najbrž s fračo. V sobah ni bilo mogoče najti niti kamenja niti šiber. Poškodovana je tudi napisna tabla.

Lastnik Schmitt je izpovedal, da ima 253 K škode in se s tem zneskom pridruži kazenskemu postopanju. Slišal je tisti večer vpitje na ulici od »Mestnega doma« sem ter tudi videl gručo ljudi pred Kordinom, ki je aplavdiralo, ko so smekali Kordinov napis. Slišal je tudi klic: »Schmittu pa ne, ker je dober človek.« Zato tudi ni slutil, da bi bilo pri njem samem kaj razbitega. Zjutraj je pa opazil, da so razbite tri šipe in napisna deska. Slišal je po odhodu glavne množice pač par zamolklih udarcev, iz česar sklepa, da je najbrž kdo s fračo razbil šipe.

Tvrdka Josef Kordin. — Poškodovana je ena črka pri napisu, razbitih 12 šip in stena zamazana s črnilom.

Lastnik Adolf Kordin ni bil doma. Potrdil je v predpreiskavi, da ima škodo na razbitih šipah 10 K 50 vin. in na napisu 5 K. V sobah so našli 15 kamnov.

Fani Hanslovsky, blagajničarka pri Kordinu, je izpovedala, da je opazovala vse prizor iz vogelne

sobe in sicer zelo previdno. Prvi del te množice je šel mirno mimo, šele v sredi so začeli metati kamenje proti hiši. Ena gruča je metala, druga pa le kričala. Sobe, v katere je padlo kamenje, so bile tedaj neobljudene, torej ni bilo nikake nevarnosti. Posnela je tudi po klicih, da je nekdo vrgel črnilo, ker so ljudje kričali, da jih je nekdo s črnilom polil iz hiše. Pozneje so se prepričali, da je stvar drugačna. Poznala ni nikogar.

Tvrdka Anton Krisper. — Spodnji, trgovski prostori so zavarovani z železnimi roloji, v prvem nadstropju je bilo ubitih 6 šip.

Johann Krisper ima škodo 9 K 40 v, katerih povrnitve ne zahteva. Kamenje je padlo v spalnico njegove matere in njegovega brata, a ni napravilo nikake škode. Nevarnosti ni bilo, ker sta bila v postelji, kamor kamenje ni priletelo.

Tvrdka Oehler & Co. — Razbita je napisna tabla in izlozbeno okno.

Poslovođa Ludwig Spitz je izpovedal, da ima škodo 221 K 30 v, katere zahteva. Kdo je razbijal, ne ve. Lučja je moral biti močan, ker je razbil leseni okvir. Nevarnosti za kako osebo ni bilo.

Tvrdka Reeknagel. — Razbiti ste bili dve svetilki pred izlozbo.

Karol Reeknagel ima škodo 24 K, katere zahteva. Kdo je razbil svetilke, ne ve. Nevarnosti ni bilo.

Tvrdka Schiffer. — Mestni trg, razbita napisna deska in trije medaljoni. Magistratna komisija je cenila škodo na 360 K in se lastnik tvrdke Viktor Schiffer priključuje s tem zneskom kazenskemu postopanju. Schiffer je gledal nastop množice s svojega stanovanja v sosedni hiši in slišal, kako je padalo kamenje. Ljudi je bilo veliko, a poznal ni nikogar. Nevarnosti ni bilo.

Tvrdka Meisetz. — Pod Trančo. Poškodovan samo napis, drugo ne, ker je vse zavarovano. Komisija je konstatirala, da manjkate dve reklamni tabli, ki jih ima lastnik v popravilu.

Frane Meisetz je izpovedal, da je gledal ekscedente iz svojega stanovanja nad trgovino. Videl je pasti več kamnov, a škodo je bilo le 1 K na izvesni tabli. Hujše pa je bilo v noči od 20. na 21. septembra. okrog tridešt na l. je prišlo pod Trančo več ljudi, ki so metali kamenje celo do drugega nadstropja, ki pa ni storilo škode, ker so bila okna zavarovana z lesenimi »polkni«, kakor pravi gospod predsednik. Videl je, da so sneli reklamno tablo in jo vrgli v Ljubljano, odkoder jo je drugi dan hlapec zopet izvelkel. Ker je tabla ležala v vodi, ima škodo 25 kron, katere zahteva.

Po četrtturnem premoru je bil zaslisan kot priča Miroslav Krivačič, trgovski sodrnik pri tvrdki Kenda. Dne 18. septembra je bil pri »Mestnem domu« ter potem šel do Auerja. Ker ni mogel naprej, se je vrnil ter videl, kako so razbijali okna in napis pri Miklavcu in Öhlerju. Videl je pri Öhlerju, da je po lučja odpadla les, ker je bil kamen močno zagnan in tudi precej velik. Slišal je vpitje: »sedaj pa k Reeknagelnu in Kendi.« Ljudi je bilo veliko. Videl je tudi, da je nekdo tolkel s palico po svetilkah pri Perschetu. Poznal ni nikogar.

Dr. Leskovar: Kdaj je to bilo?

Priča: Ne vem natančno.

Tvrdka Terdina. — Specerjska trgovina na Starem trgu. Izvesek modra krogla, ki kaže sledove lučev s kamenjem. Napisna deska manjka. V prvem nadstropju je bilo razbitih 5 šip in v sobi so našli 5 kamnov.

Frane Terdina je izpovedal, seveda nemško, da je prišel iz Friedelnove restavracije domov in šel spat. V sobi je spala tudi njegova žena in otrok. Slišal je na ulici krik in ropot, nakar je vstal, stopil na sredo sobe ter rekel ženi, da naj ugasne luč. Demonstranti so prišli od Mestnega trga. Takoj nato je priletelo v sobo 5 kamnov, katere so pa zavese zadržale, da niso priletele daleč v sobo. Potem je bil nekaj časa mir. Ker pa se je hrup pozneje ponovil, je telefoniral po stražnika ali predno je stražnik prišel, so že sneli napisno desko. Škodo ima 48 kron 18 vin. in se priključuje kazenskem postopanju.

Tvrdka Kenda. — Grosses Warrenhaus, v prtiličju trgovina, v prvem nadstropju skladišče in komptoar. Pobitih je 5 svetilk in 13 šip v prvem ter drugem nadstropju.

Poslovođa Aleksander Kovačević je v imenu šefa napovedal škodo 410 K 59 vin. On in šef sta poizvedovala pri strankah v hiši, ali je kdo morda videl in spoznal kakega napadalca, a nihče ni vedel povedati nič. V mezzaninu so našli 12 do 13 kamnov. Povrnitev škode zahteva.

Kavarna Egie. — Razbite so bile 2 večje in 2 manjše šipe. — Kavarnar Johann Haberl je izpovedal, da sta bila tedaj poleg nje

ga, njegovega očeta ter vajuca in kasirke v kavarni samo dva gosta. Ko ste zaženketali šipi, je šel takoj ven, gledal in videl kakih pet oseb steči na Turjaški trg. Prej je bilo zunaj vse mirno. Šel je nato klicat stražnika pod Trančo, pa ga ni dobil in tudi ne pred »Tonhalle«. Med tem so zopet razbili dve šipi, in sicer ravno tako brez hrupa kakor prej. Poškodovan ni bil nihče in nevarnost bi bila le tedaj, ako bi bil kdo sedel prav pri oknu. Škode ima 256 K in zahteva povrnitev.

Blagajničarka Elza Zupan izpove v enakem zmislu, kakor gospodar. Pristavi pa, da je kamen priletel tako nalahko, da je takoj poleg okna padel na klop. Drugič so bili v kavarni sami domači in so stali pri blagajni. Nevarnosti torej ni bilo.

Lekarnar Mardetschlager. — Odstranjena je bila napisna tabla in baje vržena v Ljubljano.

Mavricij Mardetschlager je izpovedal, da je bil tisti večer pri »Roži«, ter ni mislil, da bi bil predmet izgrediv. Škode ima 40 K. Vsekako misli, da ni bil to čin politične, temveč privatne zlobe.

Tvrdka Kirbisch. — Lastnica Poliksenia Kirbisch je izpovedala, da je čula okrog 10. zvečer iz svojega stanovanja, ki je na strani proti Ljubljani, kako je letelo kamenje proti rolojem pri njenem lokalu. Slišala je tudi klic »živio Kirbisch«. Mislija je takoj, da so razbili napisno desko, o čemer se je tudi zjutraj prepričala. Tedaj ni bila deska popolnoma razbita, pač pa dne 22. septembra popoldne, ko je nekdo odnesel še ostali del. Škode ima 300 K in zahteva odškodnino.

Virantova hiša. — Hiša je last »Kranjske hranilnice« in je nameščena v njej »Krainische Kunstwebeanstalt«, ki je imela svoj napis na vogalu. Ta napis je izginil. Razbita je tudi ena šipa in svetilka nad vrtnimi vrati. Ovdabo o teh poškodbah je podalo ravateljstvo »Kranjske hranilnice«, seveda nemško.

Upravitelj hiše Raimund Schischkar je izpovedal v predpreiskavi, da je škodo 49 K 60 vin. Kdo je škodo povzročil, ne ve, dasiravno je bil tisti večer v svojem stanovanju.

Hotel »Bavarski dvor«. — Stiri nadstropno poslopje na Dunajski cesti. V pritličju so gostilniški prostori, zgoraj pa sobe za tuje in stanovanja. Šipe so bile razbite v prvem in drugem nadstropju.

Viktor Petsche, gostilničar, je svoj čas izpovedal, seveda nemško, da dne 18. septembra ni bilo razbitih veliko šip, ker so bila okna zavarovana s žaluzijami. Tedaj ni videl, kako se je izvršil napad. Pač pa je videl dne 19. septembra. Okrog 9. ure je prišla večja množica ljudi, ki je mimogrede pobila šipe, kajti takoj za njo so prišli vojaki. Največ šip je bilo pobitihv stanovanju hišne gospodinje gospe Amalije Vilhar (23). V gostilni je bilo več gostov, a ni bilo nikake nevarnosti, ker so bila okna zavarovana. Nevarnost je bila edinole v veži, kjer je bila razbita svetilka s tremi Auerjevimi lučmi. Vsa njegova škoda je znašala 40 K in zahteva povrnitev. Pred hišo so našli okrog 100 kamnov.

Ivan Peklenk, uradnik deželnega odbora, je izpovedal v predpreiskavi v imenu gospe Amalije Vilharjeve, da ne zahteva za škodo nikake odškodnine. Sploh se ni nihče nadejal, da bi kdo pobijal šipe pri tem poslopju, kajti 18. septembra so zamenjali žaluzije z zimskim okni. Soba je bila tedaj samo ena obljudena in to gospe lastnice, v kateri je lastnica spala, a se ji tudi ni moglo nič prigoditi, ker postelja stoji v kotu in je skoraj izključeno, da bi mogel kamen prileleti na posteljo. Izmed strank v hiši ni nihče spoznal nobenega metaleca kamenja.

Viktor Cantoni, trgovec v Florjanskih ulici, je izpovedal nemško, da so mu v noči z dne 20. na 21. septembra odnesli napisno tablo in jo najbrž vrgli v Ljubljano. Kdo, ne ve. Zahteva, da se mu povrne škoda 50 K.

Josipina Hudabiunigg je izpovedala svoj čas, da je dne 20. septembra slišala okrog polu 12. ponoči hrup. Zjutraj potem je opazila, da je razbita ena šipa na balkonu. Prejšnji večer je videla kakih 20 fantov, ki so imeli opraviti s Cantonijevo napisno tablo, ko so odšli orožniki mimo. Poznala ni nikogar. Škode ima 2 K 88 vin. in zahteva povrnitev.

C. kr. davčni urad na Vodnikovem trgu. — Mihael Francič, upravitelj, je izpovedal, da so demonstranti dne 18. septembra, najbrž misleči, da tamkaj, nad Nagyovo trgovino, tudi stanuje ta trgovec, razbili 11 šip. Zahteva v imenu erarja povrnitev škode v znesku 14 K 15 vin.

Frane Igljč je v predpreiskavi izpovedal, da je bil tedaj, ko so prihajali ljudje od shoda v »Mestnem

domu« po Mestnem trgu, še v svoji trgovini na Mestnem trgu. Okrog polu 11. je zaslial močan pok, pa ni vedel, kaj je pomenil ta pok. Sploh pa ni mislil, da bi se pri njemu kaj pobilo, ko je poznal smer demonstracij.

Dr. Tavčar: Te priče pa ne najdem med pričami v seznamu dokazil.

Predsednik: Ga ni notri, pa se je pridružil kazenskemu postopanju kot zasebni udeleženec z zahtevkom zneska 95 K v povrnitev škode.

Opazil je šele pozneje, da je razbita njegova napisna tabla, slišal pa je krik iz množice: »Igljč je nemškutar«. Pozneje so mu baje tudi povedali, da je to zaklial neki vajuca, katerega so baje zato hoteli dijaki preteptati. Oni vajuca da se je potem izgovarjal, da je mislil, da je res nemškutar.

Predsednik prečita nato ovdabo c. kr. orožniškega polkovnika Rüdingerja, ki pravi, da je prišel dne 18. septembra zvečer nadzorovat c. kr. orožništvo. Videl je, da se je jeza množice potem, ko jo je orožništvo in vojaštvo porinilo od kazine proč, obrnila proti orožnikom in vojakom, častnikom in uradnikom. Mimo njega je priletel kamen težak 1 3/4 kg. Ker je bilo temno, najbrž niso mogli metaleci dobro meriti.

Ces. kr. orožniški nadporočnik Otokar Šebesta je izpovedal, da je bilo tedaj v »Zvezdi« okrog 31 orožnikov. Orožniki so demonstrante porinili izpred kazine v »Zvezdo« proti deželnemu dvoru. Priča je stal s polkovnikom Rüdingerjem kakih 10 korakov pred kordonom. Padel je proti polkovniku kamen, težak 1 3/4 kg ter zadel polkovnika v nogo ter se strkljal potem pod klop.

Dr. Tavčar: Kako pravi, da je bil kamen težak?

Predsednik: 1 3/4 kg.

Dr. Tavčar: In polkovnik?

Predsednik: Tudi 1 3/4 kg.

Dr. Tavčar: Čudno!

Franc Fink, c. kr. vladni policijski kancelist, je izpovedal opozorjen na svojo uradno prisego, da je šel na posebno povelje c. kr. policijskega svetnika Wratschka dne 18. septembra h kazini. Bl je tudi v Wolfvih in Židovskih ulicah. V Wolfvih ulicah je tedaj stalo 5 do 6 stražnikov, ki so zapirali prihod v Zvezdo. Ko je opazil pred kazino nevarno situacijo, je opozoril tamkaj navzočega mestnega policijskega svetnika Lautarja na to in šel nato v kavarno telefonirat deželni vladni za orožniško asistenco. V Zvezdo je vdrila velika množica ljudstva, ki je metala kamenje najprej v stekleno verando pri restavraciji. Slišal pa je tudi, ko je bil v kavarni od drugod velik ropot. Kamenje je kar deževalo, da ni mogel iz kavarne. V kavarni je bilo več ljudi, med njimi tudi dva častnika. Ko je prišel iz kavarne, je videl navzočega policijskega svetnika Lautarja z nekaterimi stražniki. Izmed občinstva ni nobenega poznal. Pozneje mu je stražnik Vrečar javil, da je aretiral nekoga, ko je ravno pobiral kamen. Od kazine je šel k palači deželne vlade. Pri »Kranjski hranilnici« je videl kakih 100 ljudi, a nobenega stražnika. Prišedši k deželni vladni, je takoj prijavil vse, kar je videl in tudi opozoril na to, da pridejo demonstranti najbrž tudi pred deželno vladno. Predno pa se je potrebno ukrenilo, so bila razbita tudi že okna na palači deželne vlade. Dne 20. septembra je šel okrog 9 v uniformi vprašat k deželnemu sodišču, zaradi aretacije dr. Pegana in je slišal strele Mayerjevega oddelka. Slišal je tudi zvenket šip na Bambergovi hiši ter videl tamkaj v bližini kakih 18 oseb, a poznal ni nikogar. Pri pomni, da je bil 18. sept. v civilni obleki.

Dr. Pegan izjavi, da mu je nekdo sporočil, da je v poslušalskem prostoru Janez Somnitz, ki pride kot priča na vrsto prihodnji dan, ter opozoril predsednika nato, da naj Somnitzu zapove, da gre iz dvorane.

Predsednik pokliče Somnitza in ga pozove, da naj gre iz dvorane, a Somnitz se niti ne oglasi in tudi ne odde. Na predsednikovo vprašanje, ali ga ni v dvorani, Somnitz še vedno molči, dokler poleg njega stoji preiskovalni sodnik dr. Mirko Grasselli s prstom ne pokaže nanj in reče: »Saj je tu,« ali ne odide pa vzlio temu ne, dokler mu predsednik ne zaukaže nemško, da naj se odstrani.

Matej Cerar, uslužben pri Bambergu, stanujoč na Sv. Petra cesti, je svoj čas izpovedal, da je bilo pri njegovem stanovanju ubito tudi eno okno, kar se pa zdi zelo čudno, ker je sam Slovenec in tudi vsa njegova rodbina slovenska. Najbrž je to storil kdo, misleč, da je Nemeo, ker je uslužben pri Bambergu.

Predsednik prečita nato uradno poročilo ljubljanskega magistrata o

(Dalje v prilogi).

poslovanju magistratnega komisarja **Franc Svelgelj** v dnevih 18, 19. in 20. septembra. Svelgelj je bil dne 18. pri policijskem kordonu, ki je zapiral Wolfve ulice. Bilo je tamkaj izprva 6 stražnikov. Po shodu so prišli še trije. Občinstvo je prišlo v veliki gneči do kordona in se ustavilo. Svelgelj je naprej, pa se je po posredovanju vseh stražnikov pomiril. Nazaj pa ni moglo, ker je bil od zadaj pritisk vedno silnejši. Ko pa je množica zasilila razbijanje pri kazini, je pritiskala močnejše ter pretrgala kordon, da je vdrla kakih 50 ljudi v Zvezdo. Stražniki so ostalo množico s silo porinili nazaj. Čez kakih 10 minut se je pritisk iz množice ponovil, kordon se je zopet pretrgal in zopet je približno kakih 50 ljudi všlo skozi. Ko so pa potem ljudje videli, da ne morejo v osem številu skozi, so se polagoma razšli in šli po drugih ulicah v Zvezdo. Ker v Wolfvih ulicah ni bilo večje množice, temu le tupatam manjše družbe boljnih ljudi, je Svelgelj odšel s stražniki v Zvezdo, da odganja ljudi od kazine. Ob 12. je šel v „Narodno kavarno“ napovedat policijsko uro, se potem vrnil v Zvezdo ter tamkaj ostal do pol 5. jutraj. 19. je zopet napovedal policijsko uro na Dunajski cesti, 20. pa je videl okrog pol 8. zvečer veliko množico občinstva zbranega pred nunsko cerkvijo, ki je vpila tamkaj stoječim vojakom „živio“. Po nalogu Mathiasovem je šel množico pogovarjat. Pozneje je stal ob vojskem oskrbovališču.

Dr. Svelgelj predlaga, da se glede verodostojnosti priče **Gerloviča** zaslisi kot priča **Josip Spitzer**, ki bo izpovedal, da ga je svoj čas hotel Gerlovič „potunkati“. Glede na pasus obtožbe, da so vsi obtoženci krivi vseh dogodkov, ki so se vršili dne 18. septembra, glasom obtožbe nekako intimirani po protestnem shodu po nekem skupnem dogovoru, predlaga, da se zaslisi kot priče dr. Triller, dr. Kokalj in dr. Oražen, ki bodo izpovedali, da niso bile demonstracije nikakor dogovorjene, temveč da so vsi govorniki svarili pred demonstracijami in govorili pomirjevalno. Demonstracije so bile pravzaprav le delo straže, ki ni mogla obenem zastražiti vseh onih petdesetih poslopij, na katerih so bile potem pobite šipe.

Zastopnik tožbe **dr. Pajnič** se strinja s predlogom dr. Pegana, da se zaslisi kot priča gospa **Apollonija Juvan**, protiva pa se odločno vsem ilustroječim dokazom glede na verodostojnost priče **Gerloviča**. Taki dokazi bi imeli važnost samo tedaj, ako bi se moglo pričati očitati goljufigo, krivo prisego ali kaj podobnega, česar pa priča ni bil obdolžen. Kar se tiče Gerlovičevih predkazni, jih je mestni magistrat gotovo poznal, ko je sprejel Gerloviča v službo. Priča Gerlovič je popolnoma zanesljiv in se mu ne more očitati, da ne bi bil verodostojen, ker podaja pozitivne podatke o dogodkih, česar drugi ne store. Če je kaj kaznivega storil pred enim ali dvema letoma, ne gre, da bi se sedaj to vlačilo na dan. — Glede protestnega shoda ne trdi, da bi se bil tedaj sklenil kak dogovor, pač pa se je ljudstvo na njem razburilo. Zaslisanje priča dr. Trillerja, dr. Kokalja in dr. Oražna je nepotrebno, ker so njihovi govori itak znani iz časopisja. O celi stvari bo natančneje razpravljal v svojem govoru.

Predsednik naznani, da bo sodišče sklepalo o teh predlogih in da bo proglasil sklep prihodnji dan, na kar zaključuje obravnavo za ta dan.

Drugi dan.

Že pred 9. uro so se začeli zbirati poslušalci, in ko so odprli dvorano, se je kmalu napolnila do zadnjega sedea. Čim bolj je šlo na poldne, tem večja je bila gneča v poslušalstvu. Prostora ima več kot preveč edino le „Tagblattov“ — i. e. **Rizzi**, ker sedi sam v poročevalski klopi, kajti poročevalcema ljubljanskim dveh slovenskih dnevnikov je predsednik dovolil, da smeta sedeti v zagovorniški klopi, da moreta bolje slediti teku obravnave.

Ob en četrt na 10 otvori predsednik zopet razpravo in da pripravi zabojček — „zbirko kamnov“ ter pokazavši precej debel kamen dostavi: „S tem la se že lohka šipe pobija.“ Kamni so debelejši in drobnejši, navadni cestni gramoz, nekaj jih je tudi z Bleiweisove ceste, ki se poznajo vsled makadamizacije po precej temno sivi barvi, nekaj jih je pa najbrž „krogel“ iz občestnih jarkov za dežnico.

Dr. Pegan: Ali so avtentični? **Predsednik:** So. **Predsednik** pokaže tudi ono „špico od palice“, ki so jo našli v Perschetovi svetilki.

Dr. Pegan: Bo treba palco iskat, kdo jo je zraven zgubil.

Predsednik izroči zagovornikom tudi slike poškodovanih poslopij, pri čemur pripomni dr. Pegan, da

ima „Kranjska hranilnica“ na aliki vse šipe cele.

Predita se nato **ovadba mestnega magistrata** št. 30708 z dne 27. septembra, ki pravi, da se je vršil dne 18. sept. javni shod „Slovenskega društva“ v Mestnem domu z namenom protestirati proti dogodkom v Ptuj, kjer se bili Slovenci napadeni po Nemoih Dvorana v Mestnem domu je bila nabito polna in na trgu pred Mestnem domom je bilo kakih 3000 ljudi. Po končanem shodu se je pomikala množica po Vodnikovem trgu, mimo škofije, po Stritarjevih ulicah preko mosta v Wolfve ulice, drugi del pa po Prešernovih ulicah. Wolfve in Selenburgove ulice je zaprl močen policijski zaph. Množica se je ustavila, ter vpila in žvižgala. Priletelo je tudi nekaj kamnov na stražnike. Hipoma je vdrl v Zvezdo kakih 40–50 oseb, ki so začele obmetavati kazinsko poslopje s kamenjem, česar stražniki niso mogli zabraniti. Potem so pritiskale večje množice, katerih glavni del je ostal pri kazini, nekaj se jih je pa odločilo v Knafove ulice. Šele ko je prišlo orožništvo, je bilo mogoče izprazniti Zvezdo ter poriniti množico iz obližja kazine proti Dunajski cesti ali pa Gosposkim ulicam. Razne trope so se razšle na razne strani in sledile so jim mešane patrulje mestnih stražnikov in orožnikov, ki pa razbijanja šip niso mogli zabraniti. Šele ko je prišlo tri stotuje vojaštva je bilo mogoče napraviti mir. Okrog 3. ure ste odšli dve stotnije vojaštva in okrog 4. ure še tretja. Množica je bila zelo razburjena in ni napadala samo poslopij, temveč tudi stražnike. Aretirani so bili Jakob Turzan, Ign. Mravlje, Franc Parkelj, Milan Maslar. Josip Horvatič je zagnal kamen orožniku v glavo, aretiran je bil tudi Andrej Koren, Anton Bauda in Rudolf Est. zadeja dva, ker se nista hotela odstraniti.

Predsednik prečita nato dva oklica, s katerimi so vabili občinstvo na protestni shod v Mestnem domu. Predita nato ovadbo proti obtožencu Jakobu Turzanu, katerega je mestni stražnik Stefan Gorican aretiral v Vegovi ulici, ko je hotel vreči proti realki velik kamen.

Stefan Gorican, mestni stražnik, priseže.

Predsednik: Kako pa je bilo? Ali ste imeli službo 18. septembra.

Priča: Da. Stal sem najprej pred Mestnim domom, po shodu pa sem šel za demonstranti, da vidim, kam grejo. Množica je zavila po Prešernovih ulicah in potem v Selenburgove ulice, kjer je imel službo magistratni koncipist Jančigaj.

Predsednik: Kaj ste tam opazili?

Priča: Videl sem, da so bile Selenburgove ulice zaprte.

Predsednik: Koliko stražnikov je bilo tam?

Priča: Deset do dvanajst. Ti so nekaj časa vzdžali, a demonstranti so pretrgali kordon in potem so šli stražniki za demonstranti pred kazino. **Predsednik:** Ali so kaj metali kamnje?

Priča: Da, v kazinsko kavarno.

Predsednik: Ali ste koga poznali?

Priča: Ne!

Predsednik: Kako ne?

Priča: Ni bilo mogoče. Prijel sem tri ali štiri, pa so mi jih takoj iztrgali. Skočilo je takoj zraven kakih 10 ali 15 oseb, ki so aretiranca takoj iztrgali.

Predsednik: Zakaj pa žandarmom niso iztrgali nobenega.

Priča: Zato ker se jih bolj boje, ker imajo boljše orožje.

Predsednik: Pred stražniki nimajo nobenega strahu, ker so slabo oboroženi.

Dr. Pegan: Naj jih pa boljše oborože.

Predsednik: Pa mora imeti tudi oblast.

Priča pravi, da je nemogoče, da bi se v takem slučaju vzdžali proti 15 osebam. Priča je stal nato na voglu kazine ter potem izpraznjeval z orožniki Zvezdo. Pred „Tonhalle“ je videl priča obtoženca Turzana, da je zagnal kamen. Zapomnil si ga je dobro in ga potem pri realki aretirat, ko je pobral kamen, katerega pa ni vrget.

Predsednik: Turzan, ali ste slišali? Zakaj ste bili aretirani?

Turzan: Ker sem kamen pobral.

Dr. Svelgelj: Morebiti ga je hotel stran nesti!

Predsednik: Zu dumm!

Dr. Leskovar (priči): Ali poznate Turzana že od prej?

Priča: Ne!

Dr. Leskovar: Pa ni mogoče, da bi se bili zmotili pri „Tonhalle“.

Priča: Ne, sem ga gotovo videl.

Dr. Pajnič: Čujete, stražnik, ali je bilo dosti žensk navzočih?

Priča: Da!

Dr. Pajnič: Ali niso tudi vselej „živio“ zavpili, ko je padla šipa.

Priča: Da!

Dr. Pegan: Ali niso ljudje sploh vsepovsod vpili „živio“?

Priča: Da! **Dr. Pegan:** Prosim, da se protokolira to.

Predita se nato izpoved mestnega stražnika **Josipa Jezoviča**, ki je imel dne 18. septembra od 6. naprej s se tremi drugimi stražniki službo pri Kazini in imel ukaz, da takoj javi vsako zbiranje ljudstva pred Kazino na osrednjo stražnico. Do 9. je bil mir, potem pa so prišli posamezniki iz Wolfvih ulic v Zvezdo. V senoi konstanjev se je hipoma zbralo kakih 150 oseb in pozneje je bilo ljudstva gotovo do 2000. Tiščali so stražniki ljudi nazaj, a nič ni izdalo. Kamenje je letelo iz zadaj stoječih vrst, ni bilo torej videti kdo meče. Kamenje se je videlo v zraku in čul se je žvenket šip. Ni opazil, da bi kdo vodil demonstrante ali hujskal. V Selenburgovih ulicah je spoznal le živinozdravnika Ribnikarja, ki je stal na nekem vozu in miril demonstrante. Navzoči so bili tudi polic. svetnik Lautar, koncipist Jančigaj in komisar Svelgelj. Posameznikov spoznati ni bilo mogoče, ker so se obrzali vedno menjavali. Spominja se tudi, da je videl dr. Zarnika. V množici so bile ženske in moški vseh velikosti.

Josip Smerke je izpovedal v predpreiskavi, da je bil pri Kazini in sicer v Selenburgovih ulicah, kjer se mu je pridružil Turzan. Za tačas lahko priseže, da ni vrget nobenega kamna. Ko je orožništvo potisnilo množico iz Zvezde, je bil Turzan pred Tonhalle, kjer ga je priča izgubil izpred oči.

Mihael Sitar, mestni policijski stražnik je imel glavno službo pred pošto. Ko so zaprli Selenburgove ulice s kordonom, je bil zraven. Držali so ljudstvo nazaj, a ko so začele rožljati šipe pri Kazini, je množica prodrla kordon. Tam ni aretirat nikogar, pač pa Pred škogjo **Mravljo**, ko je proti Perschetu metal kamenje. Zagnal je dvakrat, a ne more povedati, ali je kaj zadel, ko se je pa pripognil tretjič po kamen, ga je aretirat.

Mravlje: Ni res, da bi bil dvakrat vrget. Ko sem se prvokrat pripognil, me je aretirat.

Ovadba pravi o obtožencu **Francu Parklju**, da je metal z Emonske ceste proti realki kamenje, vsled česar ga je orožnik **Anton Čuček** aretirat. Le ta zaprisežen kot priča izpove, da je pri realki ravno nekoga aretirat, ko so potisnili ljudstvo iz Zvezde. Tedaj je videl, da je zagnal nekdo kamen izza vogla na Emonski cesti. Bil je to obtoženec **Parkelj**, katerega je priča nato aretirat, ko se je drugič pripognil.

Parkelj: Pa kamen ni dosegel realke.

Dr. Leskovar: Kje je stat tedaj Parkelj?

Priča: Na vogalu.

Dr. Leskovar: Ali je mogoče od tamkaj zadeti realko?

Priča: Z velikim kamnom ne!

Franc Grošelj, mestni stražnik, je aretirat samo eno osebo, pa ne ve, kako se piše, ker mu je dotičnik „dav fovš ime“. Bilo je v Šolskem drevedu. Dotičnik je pobiral kamenje in najbrž mislil metati na Mahrovo hišo. Ko ga je nato „gor peljov“, mu je dovedal „fovš ime“.

Obtoženec Makar: Ni res!

Priča: Imel je na stražnici polne žepe kamnov, sem mu jih ven vzal.

Dr. Tominšek: Kje ste ga zasačili?

Priča: Pred Mahrovo hišo, tam, kjer pride vorna pot dol. Ni videl, da bi bil obtoženec metal kamenje.

Predsednik: Ali ste potem slišali klice: „Sedaj pa na Poljansko cesto“?

Priča: Seveda, koker bi biv kdo komendirov.

Predsednik: Per en glih, ob kateri uri je bilo to?

Priča: Ne vem. Pri Mahrovi hiši so bile spredaj šipe že pobite.

Dr. Tominšek: Ali je tisti dan potem še kdo metal kamenje v Mahrovo hišo?

Priča: Nisem mogu biti povsod.

Predsednik: Ste že opravili, že znate iti.

Dr. Pajnič: Vi se natančno spominjate, da je povedal napačno ime?

Priča ne ve, kako ime je povedal, da pa bo o tem več vedel nadstražnik Slanovec.

Dr. Pajnič predlaga, da se zaslisi Slanovec kot priča, ker namerava razširiti obtožbo proti Makarju tudi zaradi napačne prijave (§ 320).

Predsednik (obtožencu): Ste imeli kamnje v žepu?

Makar: Seveda sem jih imel, sicer bi ne bil aretirat. Pobral sem jih v drevedu blizu škofove hiše.

Franc Vrečar, mestni stražnik je delal tudi v Selenburgovih ulicah zaph. Prišlo je veliko ljudi. Spustili so nekaj dam skozi in tudi nekaj posameznih moških. Dame so potem klicale: „Možje, za namil!“ Nato se je zaph pretrgal in je šlo par tisoč ljudi skozi.

Dr. Tavčar: Koliko moških pa je potem imela ena dama?

Predsednik: Niso bile dame dotičnih moških.

Priča je šel potem pred Kazino, kjer je aretirat eno osebo, ker je večkrat vrget kamen proti Kazini.

Predsednik: No, **Andrej Koren**, ta vas je aretirat. Ali ste metali?

Koren: Ne, nisem metal!

Priča: Na policijski stražnici je sam priznal, da je metal. Ali je imel kaj kamnov v žepu, ne ve, ker ga ni takoj preiskal.

Dr. Hribar: Ali ste videli, kam je kamen odletel?

Priča: Zamahnil je večkrat, a kamna nisem videl.

Dr. Pajnič: Ali ste z roko mahali?

Koren: Ne, nisem mahal.

Orožniška ovadba pravi, da je orožnik **Teleban** videl obtoženca **Josia Bajželja** na Miklošičevi cesti zamahniti proti Bambergovu hiši, vsled česar ga je aretirat in našel pri njem en kamen. Vrženega kamna ni bilo mogoče spoznati, ker je cesta nanovo nasuta.

Predsednik: Alzo, Bajželj, to ni res?

Bajželj: Imel sem kamen v žepu, ali vrget nisem nič in tudi ne zamahnil.

Orožnik **Teleban** izpove kot priča, da ni vedel za Bambergovo hišo. Videl je zamahniti Bajželja, a ni videl, da bi bil kaj metal. Prijel ga je in tedaj je spustil en kamen na tla, enega pa je imel še v žepu. Bilo je tam kakih 20 oseb, ki so stekle, ostal je le Bajželj.

Dr. Svelgelj: Ali niste bili tudi vi z inž. Prelovškom?

Priča: Da, pa sem potem zadaj ostal.

Dr. Svelgelj: V predpreiskavi ste rekli, da ste videli obtoženca zamahniti samo enkrat.

Priča: Videl sem, ko je zamahnil.

Bajželj zanika, da bi bil zamahnil.

Priča: Saj ste potem sami priznali, da, in rekli, da ste metali zato, ker so tudi drugi metali.

Bajželj: Tega nisem rekel.

Ovadba pravi, da je bil **Stanislav Rekar** aretirat v Janeza Trdine ulici, ko se je ravno pripognil in hotel pobrati kamen.

Predsednik: Zakaj ste pobrali kamen?

Rekar: Ker je nekdo rekel, da čakajo pri „Bavarskem dvoru“ Nemci na nas.

Orožnik **Steklasa** izpove, da je aretirat obtoženca, ker se je pripognil, da pobere kamen, najbrže z namenom, da bi pobil šipe. Vrgel ga ni.

Predsednik je zelo nevoljen, ker Rekarjev branilec dr. Hribar natančno izprašuje pričo, ali je obtoženec vrget kamen ali ne, češ da je priča to že povedal.

Ivan Pust, mestni stražnik, je bil zraven ter videl Rekarja, da je pobiral kamenje. Bilo je več oseb, a ni nobene poznal razen Rekarja.

Nadsvetnik Polc: Kam so pa šli drugi?

Priča: Proti Jaxu.

Nadsvetnik Polc: Ali je bilo pri Jaxu tedaj pobito?

Priča: Ne, pozneje.

Dr. Hribar: Vi ste obtoženca prijeli in odpeljali na sodnijo, potem so bile šele razbite šipe pri Jaxu?

Predsednik: Saj je to že povedal. Same sekature.

Predita se nato orožniška ovadba proti **Anton Podgoršku (Hojnku)**, ki pravi, da je bil Hojnik aretirat v Beethovenovih ulicah, ko je metal kamenje v nemško gimnazijo.

Priča orožnik **Martin Modic** izpove, da je bila tisti dan (20. sept.) okrog 8. ure zvečer večja družba ljudi v Beethovenovih ulicah. Priča je prišedi tja videl nekoga zamahniti, nakar so šipe zažvenketale. Ko se je priča obrnil proti dotičniku, je le ta pobegnul, a priča ga je ujel in aretirat. Tedaj je izpovedal, da se piše Podgoršek, pozneje se je pa izvedelo, da je Hojnik.

Hojnik: Nisem kamna zagnal. Prišel sem iz Šiške. Zbežal sem, ker sem se bal. In so me tudi potem, ko so me gnali, suvali s puško.

Dr. Tominšek: Ali je bilo tedaj tam več ljudi?

Priča (osorno): **Na vaše vprašanje ne odgovorim!**

Dr. Tominšek: Bodete pa že morali!

Predsednik pouči pričo, da mora odgovarjati.

Dr. Tominšek ponovi vprašanje in priča odgovori, da je bila tamkaj gruča ljudi.

Dr. Tominšek: Kako pa ste mogli razločiti obtoženca v gruči?

Priča: Ker je bil večji.

Dr. Tominšek: Ali ni bilo že tema?

Priča: Bilo je že malo tema.

Orožnik **Mavrovic** je bil tudi tedaj pri nemški gimnaziji ter je videl

obtoženca, da je zamahnil in potem stekel, da je zgubil klobuk.

Dr. Tominšek: Pa se niste zmotili v osebi?

Priča: Ne!

Orožnik **Tomo Golubica** izpove, da je aretirat dne 20. septembra okrog 1/11. ponoči **Alojzija Cvelbarja** v Florjanski ulici, da je razbil okna pri Cantoniju. Cvelbar se je že prej vmešaval v neko aretacijo. Priča je čul žvenket šip in je videl priti po ulici štiri osebe, katere je ustavil in jim zagrozil z aretacijo, če ne povedo, kdo je razbil okno, nakar je Cvelbar sam povedal, da je on vrget kamen. Tabla pri Cantoniju je bila sneta že prej, okrog 10. ure.

Na vprašanje dr. Kapusovo potrdi priča, da je patroliral ves čas po Florjanski ulici in da prej tam ni videl Cvelbarja.

Josip Avsec, mestni policijski stražnik, je bil 20. sept. na Karlovski cesti, izpove, da ne ve drugega, kakor da je Cvelbar vrget kamen v šipo in jo razbil. — Dne 18. je bil priča pri deželni vladi, ko je prišlo tjakaj okrog 200 oseb po Simon Gregoričevi ulici, ki so kričali „Abzug, pfui Schwarz“. Razbili so okna in odšli po Bleiweisovi cesti proti Narodnemu domu.

Blaž Pritekel, čevljarski pomočnik, je bil dne 20. septembra v družbi treh prijateljev v gostilni. Ko so prišli na ulico so videli, da je Cvelbar vrget kamen v okno, potem pa je pristopil k njim in šel za njimi. Govorili niso nič z njim, ker ga ne poznajo. Za napisno tablo Cantonijevo ne ve nič. Slišal je žvenket šip.

Prebere se izpovedba g **Ivana Mohorča**, ki je bil 20. v Narodnem domu, potem pa odšel v Udmat, kjer je izvedel, da je Lunder ustreljen. Šel je nazaj v mesto, da poizve natančneje. Bilo je tedaj že vse mirno. Hotel je iti domov na Gruberjevo cesto. Pri „Deteljici“ je slišal pok šipe in videl prihajati tri osebe, od katerih je poznal samo Priletela.

Rekel je takoj: „Kdo je pa to neumnost napravil?“ Cvelbar ni rekel nič, druga dva sta pa tudi potrdila, da je to neumnost. Ko je prišel orožnik, je Cvelbar sam priznal, da je vrget kamen.

Ivan Ažman, mestni nadstražnik, izpove, da je bil 18. septembra v službi v Selenburgovih ulicah kot poveljnik zapha. Za velikansko množico je bil zaph preslab. Ko je slišal, da pobijajo šipe pri „Kranjski hranilnici“, je tekel tja z enim stražnikom in orožnikom. Prepodili so pač demonstrante, a ujeli niso nobenega. Potem je bil pred Kazino. — Dne 20. septembra je imel službo na St. Peterski in Resljevi cesti s stražnikom Pavlincem, s katerim sta najprej preskrbela za prevoz obstreljenega Štruklja v bolnišnico. „Ko je prišel Pavlino iz bolnišnice nazaj, naju nekdo nemško opozori, da nekdo razbija pri Somnitzu, in ko prideva do Tratnikove gostilne, naju zopet opozori nekdo drug, kateremu povem, da grem ravno tja. Slišal sem krič in potem tudi videl nekoga, ki je tolkel s palico po reklamni uri. Ko so naju zagledali, so drugi stekli v Kolodvorske ulice, eden pa je še parkrat udaril in potem počasi šel za drugimi. Tega sem ustavil in prijel. Hotel sem mu zvezati roki, kar so začeli drugi gledati nazaj in vpiti: „Pfuj, škandal, spustiti ga mora!“ Nato potegnem z levico sabljo, a dotičnik zagradi zanj tamkaj kjer ni brušena. Imel sem vtis, kakor da mi jo hoče vzeti. Ranil sem se sam pri tem s sabljo na roki. Prosil sem ga, naj izpusti sabljo, kajti sicer bi mogel biti revež, ker bi mu presekal vso roko, ako bi mu potegnil sabljo iz rok. Končno me je le ubogal in spustil sabljo, pa se je sam ranil na prstih. Ko so drugi videli prosto sabljo, so zbežali, obtoženec **Kimovec** pa je šel potem mirno z menoj.

Kimovec odločno zanika, da bi bil tolkel po uri, ker še svoj živ dan ni imel palice. Za sabljo je prijel, ker ga je stražnik hotel udariti s sabljo po hrbtu.

Ivan Pavlino, mestni stražnik, je videl, da je obtoženec tolkel po reklamni uri.

Janez Somnitz, urar na St. Peterski cesti, izpove seveda nemško, da znaša škoda pri nj

Štatu in Kamenšku zaradi metanja kamenja v kazinske prostore, oziroma realko, pri Štatu, da je razbil okno s palico.

Dr. Švigelj vpraša, od kdaj je datirano to poročilo.

Predsednik: Od 19. septembra, 23. je dobilo ovadbo državno pravdnštvo, katero je potem 30. septembra ukrenilo uvesti preiskavo.

Magistratnik koncipist **Fran Jančigaj**.

Dr. Pegan: Ne zahtevamo zaprisege.

Dr. Pajnič: Zahtevam prisego. Priča priseže in izpove, da je imel 18. službo v Selenburgovih ulicah, ki so jo stražniki zaprli s kordonom. Kordon je držal precej dolgo, a ker so od zadaj prihajali suuki, se je kordon pomikal naprej ter končno prišel do Kazine. Ni izpočetka videl nikogar, ki bi metal kamenje, potem pa opazi nekega mladega močnega moča in takoj pokliče nadstražnika Azmana. V tem je prišel v bližino **Ernest Windischer**, katerega je priča tudi opozoril, da naj se odstrani. Windischer je držal roke v žepih in je bil tedaj popolnoma miren.

Dne 19. septembra je imel priča nalogo od Mathiasa, da pogleda v Kolodvorski ulici, ali so gostilne prazne, da jih eventualno siloma izprazni. Prišel je k Seidlnu ter tam kaj našel **Štelana Kamenška**, v drugi sobi pa še dva druga gosta. Kamenšek je bil popolnoma pijan, da se je gugal proti priči. Z vsilo je komaj pregovoril Kamenška, da je šel iz gostilne. Na kolodvoru ni priča videl drugega, kakor tri zaspane izvoške. Drugega človeka ni opazil. Ko sem se pozneje ozrl, sem videl stati pred kolodvorom tri gospode, ki so najbrž prišli iz restavracije. Poznal jih ni. Sel je nato mimo »Bavarskega dvora« po Dunajski cesti, in bilo je vse mirno. Javil je to Mathiasu in potem šel na stražnico. Kar naenkrat telefonira nadstražnik Papler, da se zbirajo demonstranti pred Schreyev restavracijo. To se je priči zdelo čudno, ker prej ni videl nikogar, in je cela situacija pred kolodvorom naredila nanj popolnoma zaspan vtis.

Predsednik: Ali poznate natančneje stražnika Gerloviča? Kakšen človek je?

Priča: Gerlovič je mestni stražnik, mislim, da je verodostojen. Pač pa je morda malo preveč »dienst-eifrig«, prevesten. Kar se tiče njegove verodostojnosti, bi se kvečjemu lahko reklo, da včasih malo pretirava. Vendar ga poznam le službeno, ne morem natančneje izpovedati.

Dr. Pegan: Ali ni Gerlovič kdaj koga aretiral brez povoda, n. pr. Himmelreicha?

Dr. Pajnič: Poudarjam, da je Gerlovič v Himmelreichovi zadevi izpovedal popolnoma razbremenilno. Dr. Pegan: Ali aretiraj ga je le brez povoda. Kaj mislite pod besedo preveč »Dienst-eifrig«?

Priča: Da morda včasih nekoliko pretirava, ali sicer je vesten. Dr. Pegan: Torej da tudi lahko naredi morda kak »Missgriff«!

Dr. Vodušek: Kdaj ste bili pri Seidlnu?

Priča: Ob 3/12.

Dr. Švigelj: Ali je bil Windischer tedaj popolnoma miren?

Priča: Da! Vem pa, da je sicer precej razburljiv; kar vem posebno iz društvenega obdobjanja z njim.

Dr. Švigelj: Torej v privatnih zadevah, pač pa ne politično! Predsednik: Vendar tu ni ni kake razlike, privatno ali politično razburljiv, saj človek nima druge krvi kot privatnik ali pa kot politik. Je pač vroče krvi.

Priča pripomni glede Kamenška, da ga ni videl še nikdar pijanega, a da je bil tisti večer izredno pijan.

Predsednik proglesi sklep, da je sodišče zavrnilo vse predloge zaradi zaslišanja predlaganih prič in sklenilo, da se zasliši samo gospo **Apolonijo Juvan**. Glede zaslišanja dr. Trillerja, dr. Kokalja in dr. Oražna poudarja, da so bili vsi govori v ljubljanskih časopisih.

Dr. Pegan: A kako so poročali graški listi!

Dr. Vodušek predlaga, da se v Kamenškovi zadevi zasliši kot priča Ivan Černe, uslužbenec pri električnem inštalaterju Fakinu.

Dr. Pajnič smatra to za nepotrebnost.

Martin Gerlovič, mestni policijski stražnik, priseže.

Predsednik: Vi ste bili 18. pri kazini.

Priča: Da!

Predsednik: Cel čas?

Priča: Ne! Najprej sem bil pri kordonu v Wolfvovih ulicah. Potem, ko je množica prodrla kordon, sem šel proti kazini z ljudmi in sem jih odganjal, da niso šli ob strani hiše. Ljudske posojilnice proti kazini, temuž v Zvezdo. Ljudje so šli do nunskih hiš. Ker so metali kamne od zadaj, nismo mogli videti, kdo meče. Prišel sem do prvega kovanja in sem videl ko je zamahnil Windischer. Šel sem

proti njemu in ga prijel. Tedaj mi je rekel: »Bodite tiho, saj ste fanti!« Jaz seveda nisem mogel molčati, naka mi je rekel: »Bodite tiho, dam vam 100 K!« Odrnil sem ga nato proč, in kar naenkrat ga nisem videl več. Potem sem videl nekoga stati pri oknu kazinske kavarne, da je tolkel s palico po oknu. Prijel sem ga in obrnil. Bil je **Štatu**. Kam je šel potem, ne vem. Šel sem potem nazaj do prehoda iz srede Zvezde in sem videl g. **Potnika** kake 3 korake od mene, ko je zamahnil, pa nisem videl, če je kaj vrgel. Stopil sem k njemu, ter mu rekel: »Odstranite se!« pa mi je takoj rekel: »Jaz nisem nič vrgel, saj ne morete konstatirati!« Potem je prišlo orožništvo in smo izpraznili Zvezdo. Pri zidu deželnega dvorca na pločniku sem potem videl **Kamenška**, da je tudi zamahnil in sem ga prijel. Zraven je prišel tudi stražnik Hudales. Gnala sva Kamenška do obločne pri Tonhalle, tam se je legitimiral in sva ga izpustila. Zmota je nemogoča.

Windischer: Mene ni prijel. Potnik: Mogoče sem dvignil roko, a vrgel nisem nič.

Dr. Pegan: Ali ste videli kaj svojega znanca Potokarja.

Predsednik: Ne dopustim, da bi ga navajali, kako naj se zagovarja!

Dr. Pegan: Saj sem vendar imel dovolj prilike, da bi bil govoril z njim med štirimi očmi, pa tega nisem storil. Vprašati vendar smem. Saj bodo obtoženci vendar smeli do- prinesiti dokaze, da niso krivi, ne pa da so krivi!

Štatu se ne spominja, da bi bil videl Gerloviča. Ni tolkel s palico, ker je imel na eni strani kovčeg, na drugi pa otroka.

Gerlovič: Tolkel je s palico, ki jo je držal od spodaj. Tolkel je s kljuko. Prijel sem ga odzad, pa potem ne vem, kam se je izgubil.

Kamenšek odločno oporeka, da bi bil vrgel kamen, temuž samo škatljico, in da bi bil stal ob zidu dežel-nega dvoa.

Gerlovič: Kamenšek je stal že pri poslopju, na voglu deželnega dvorca.

Dr. Vodušek: Od tamkaj pa do realke je gotovo 30 korakov.

Gerlovič: Kamenšek se ni nič stran vlek, ko sem ga prijel.

Kamenšek: Ali se spomnite, da sem takoj ugovarjal, da bi bil vrgel kamen?

Gerlovič: Se ne spominjam.

Svetnik Hauffen: Kako daleč ste bili od Kamenška, ko je vrgel škatljico proč?

Gerlovič: Tri korake.

Dr. Švigelj: Ali so vam drugi iztrgali Windischerja iz rok?

Priča: Ne!

Dr. Švigelj: Ali je Windischer samo zamahnil?

Priča je videl samo zamah.

Dr. Pajnič: Kako je zamahnil?

Priča pokaže zamah kakor za lučaj s kamnom.

Dr. Švigelj konstatira, da je priča v ovadbi povedal, da je natančno videl, da je Windischer vrgel kamen, danes pa pravi, da je videl samo, da je zamahnil!

Dr. Švigelj: Ali ste videli, da je bila šipa razbita?

Priča: Da!

Dr. Švigelj: Ali je zamahnil proti oknu?

Priča: Da!

Dr. Švigelj: Ali je zarožljala tedaj prav tista šipa?

Priča: Da!

Dr. Švigelj: Ali je bila tista šipa že poprej razdrobljena, predno je Windischer zamahnil, ali je bila še popolnoma cela?

Priča: Ne morem povedati!

Dr. Pegan: Ali ste govorili s Potnikom samo enkrat.

Priča: Samo enkrat.

Dr. Pegan: Ali je bilo tedaj že vse razbito?

Priča: Da!

Dr. Pegan: Ljudi že ni bilo več v kazini?

Priča: Ne, bilo je že temno in so kmalu potem prišli orožniki.

Dr. Pegan: Ali morete potrditi, da je bila posledica Potnikovega mahljaja, da je šipa zažvenketala.

Priča ne ve tega natančno in tudi ne more izključno potrditi, da je bila šipa pred mahljajem cela.

Dr. Pegan: Ali niste vi tisti večer ali pa 20. sept. aretirali Himmelreicha?

Predsednik: Tega vprašanja ne dopustim.

Dr. Pegan: Pridrži si pritožbo ničnosti.

Dr. Pegan predlaga, da se priča konfrontira s pričo Apolonijo Ju-van.

Dr. Pajnič se pridružuje pred-logu.

Dr. Tavčar: Priča...!

Predsednik (nervozno): Ali vi koga zagovarjate od teh?

Dr. Tavčar: Seveda, Štatu, za katerega je tudi Gerlovič priča. Sploh pa ne vem, zakaj bi človek postajal nervozen, če zagovornik kaj

vpraša, saj vendar nismo samo za ba-last tu!

Predsednik: Gerlovič pa tudi ni obtoženec!

Dr. Tavčar: Gerloviču še nisem nič rekel. — Ali poznate že dalj časa Štatu?

Priča: Da!

Dr. Tavčar: Ali ste ga videli pričetkom ali pozneje pri kazini?

Priča: Pozneje!

Dr. Tavčar: Ali je bilo še kaj ljudi v kazini?

Priča: Bilo je že bolj proti koncu. Ni bilo ljudi.

Dr. Tavčar: Ali je zmota ne-mogoča?

Priča: Nemogoča, ker je bil tedaj pri tistem oknu sam.

Dr. Tavčar: Pa je res čudno, da vam je potem izginil izpod rok kakor kafa, ko je bil sam tam! — Ali je bila šipa že prej počena, ali je bila še cela?

Priča: Ne vem!

Dr. Tavčar: Ali je imel otro-čička seboj?

Priča: Ne!

Dr. Tavčar: Ali tolkel s palico ali solnčnikom?

Priča: S palico.

Dr. Švigelj: Ali je tedaj, ko je Windischer zamahnil, letelo od vseh strani kamenje?

Priča: Da!

Dr. Švigelj: Ali ste takoj drugi dan napravili ovadbo.

Priča: Ne, dan pozneje.

Dr. Švigelj: Torej 20. Ali ste med tem časom kaj videli Windi-scherja?

Priča: Ne!

Dr. Švigelj: Ali je zaradi onih 100 K kaj prišel pozneje k vam?

Priča: Ne!

Predsednik naroči Gerloviču, naj pride tudi popoldan k obravnavi v sobo konfrontacije s pričo Apolo-nijo Juvan.

Alotzij Slanovec, policijski nad-stražnik izpove, da se spominja ob-toženca Makarja in da mu je ta po-vedal pravo ime, kakor je tudi navedeno v ovadbi. Spominja se, da je stražnik Grošeljek nekaj pravil o napačnem imenu in da sta obtoženec in Grošeljek nekaj barantala med se-boj, predno je priča zaslišal obto-ženca.

Priča se nato izpovedba **Tomo Burgstallerja**, uradnike banke »Sla-vije«, ki pravi, da je bil z Windi-scherjem skupaj samo pri shodu v »Mestnem domu«, da se je pa potem Windischer izgubil v množici in ga priča ni videl cel večer več.

Izpovedba **Vilka Bukovnika**, kandidata pravoslovja v Pragi, ome-nja, da je bil priča nekaj časa v družbi z Windischerjem in Leo-nom Franketom, a Windischer se je zgubil v množici na Vodnikovem trgu. Videl je Windischerja zo-pet v Selenburgovih ulicah in ga, poznavajoč njegovo vročo kri, še opozoril, naj bo pameten. Pozneje ni Windischerja videl več. Priča je ogledal demonstracije pri vladni pa-lači in pri Mahru. Šel nato k »Lipi« in potem domov.

Adolf Potokar, računski prakti-kant pri deželnem odboru, ni bil na protestnem shodu. Bil je na spre-hodu. Prišedši do pošte, je videl kordon v Selenburgovih ulicah, šel iz radovednosti bližje in potem ne-ovirano dalje do kazine, kjer je ob-stal za kostonji, kjer navadno sede poletu kazinski gostje. Videl je **Pot-nika**, s katerim je znan, in potrdi, da celi čas ni nič storil. Videl je Gerloviča skočiti k Potniku, ka-kor da ga hoče aretirati. Priča je dobil vtis, da nekaki negotovosti pri Gerloviču. Potnik je stal pri onih stebričih izoliran, da so ga tudi drugi morali videti. Priča je opazo-val oni dogodek kakih 15 sekund. Ni poznal nikogar drugega. Potnik je bil tedaj popolnoma miren. Pri kazini je bilo razbito že vse. Ljudi v kazinski kavarni ni bilo, a razsvet-ljeno je še bilo. Dostavi, da je vi-del, kako so hoteli zvelič nekega majhnega dečka v kazino, pa so ga jim drugi ljudje iztrgali.

Adolf Menclinger, tajnik »De-želne zveze za tujski promet, izpove, da je šel po shodu takoj domov v Gosposke ulice št. 3. Ker je slišal iz Zvezde trušč, je šel na ulico ter prišel do Kastnerja. Ko so orožniki izpraznje-vali Zvezdo, je prišel iz Zvezde tudi Kamenšek, ki je šel potem s pričo v Narodno kavnarno. Govorilo se je o dogodkih pri kazini. Pozneje, čez kak četrt ali pol ure smo zaslišali za deželnim dvorcem močan hrup in nekaj oseb je priletelo po Peterlovih ulicah. Gotovo se je nekaj zgodilo pred realko. Nekdo iz družbe je rekel, da gre pogledat, in za njim je odšel tudi Kamenšek. Prišel je gotovo že »post festum«. Ko pride nazaj, pove, da je bil aretirani. Priča se je začudil in rekel: »Si pač kamenje metal!« Kamenšek se je posmejal, da bi človek verjel res, da je to storil, ali znano je, da Kamenšek rad renomira.

Martin Hudales, mestni stražnik, vzdigne k prisegi levico. Priča je bil izpočetka na voglu pri kazini in videl, kako je letelo kamenje, a sto-rica ni bilo mogoče prijeti nobenega. Potem je stal pred »Tonhalle« in pozneje pripeljal Gerloviča Kamen-ška, katerega je aretiraj, ker je ka-menje metal v realko. Kamenšek je zatrjeval, da ni metal. Ko se je le-gitimiral, ga je Gerlovič izpustil.

Priča se izpovedba **dr. Frana Gaberščka**, ki pravi, da je prišel po Selenburgovih ulicah v Zvezdo in se slučajno sešel tamkaj s Kamenškom, ki se je vedel ves čas pasivno. Tudi če bi bil hotel kaj storiti, bi mu priča ne bil pustil, ker kot jurist pozna posledice. Kamenšek je iz Zvezde odšel menda v Nar. kavnarno in priča ga potem ni videl več. — Priča je član Seidelnovega omizja, a ni vedel o nikakih nameranih demonstracijah pri Južnem kolodvoru. To omizje, kateremu pripada tudi Kamenšek, go-tovo ni v zvezi s temi demonstracijami.

Priča se izpovedba **dr. Josipa Stojca**, zdravnika v Ljubljani, ki splošno govori o dogodkih pred ka-zino. Priča ni spoznal nikogar od onih, ki so razbijali pred kazino, dasiravno pozna veliko ljudi v Ljub-ljani, posebno še, ker se je množica vedno pomikala semtertja. Aretacije se niso posrečile, ker je množica takoj iztrgala vsakega aretovanca straž-nikom.

Fran Okičič, mestni stražnik, je v predpreiskavi izpovedal, da je bil izpočetka pri kordonu v Wolfvovih ulicah, tudi pri kazini, a je šel potem k Mahru, kjer je ljudstvo stalo on-stran tira električne železnice. Tu je zasačil enega metalca kamnov, a ta se mu je izmuznil. Aretiral je pozneje pri otroški bolnici, ozir. nemškem šulferajskem otroškem vrtcu, eno osebo, pa so mu jo iztrgali.

Alotzij Lenček je izpovedal svoj čas, da je bil na shodu ter šel sam potem za množico do kordona v Knafovih ulicah. Miril je razburjeno ljudstvo, ko pa je množica zaslišala pokanje šip, je udrla skozi kordon, naka je odšel priča k »Belemu volku« in potem spat.

C. I. Hamann je pred preiskavo izpovedal nemško, da je prišla v petek dne 18. septembra popoldne neka ženska k njemu v prodajalno in povedala, da baje nameravajo raz-bitu po shodu Nemcem šipe. Ker je priča nato dejal, da morda tudi pri-njem, je ona ženska pristavila, da se njemu pač ni treba bati, češ ker je sicer rojen Nemec ali ne zagrižen in ker zna popočinoma dobro slovensko. In res, pri njem ni bilo nič razbitega. — Pristavimo naj, da je Hamann svoj čas pri Javornikovi obravnavi izpovedal, da ne zna slovensko! Predsednik prekine obravnavo ob eni popoldne. Nadaljevanje se začne popoldne ob 4.

Restavracija na Južnem ko-lodvoru. — Sodnijska komisija je dognala, da je veranda pri restavr-aciji na Južnem kolodvoru zelo pro-storna in da je bil najbolj poškodovan vogel proti Resljevi cesti. Cesta na Južni kolodvor je zelo slabo razsvet-ljena. Nevarnosti za kolodvorske na-prave ni bilo, pač pa za goste v verandi.

Ovadba mestnega policijskega urada navaja, da je bilo razbitih 19 šip in dve svetilki ob vhodu na vrt. Kot priči se imenujeta fijkarska hlapca France Vernik in France Vrtnjak, ki pričata, da je **Štelan Kamenšek** pri tem napadu dajal znamenja s palico.

Priča se nemška izpovedba restavracija na Južnem kolodvoru, **Josipa Schreyja**, ki pravi, da se je napad izvršil isti večer kakor na Ba-varski dvor, ki ga smatrajo za nemški lokal, dočim v restavracijo na Južni kolodvor zabajajo Slovenci in se tudi priča priznava za Slovenca (nemška izpoved!). Misli, da se napad ni iz-vršil iz politične, temveč privatne zlobe. Škode ima 60 K in se priključi kazenskemu postopanju. Tisti dan njega ni bilo doma.

Anton Putrih, vinski trgovec in lastnik hiše »Pri južnem kolodvoru«, pozna Kamenška, ker pride več-krat v gostilno. Priča je prišel tisti tisti večer ob 3/10 iz Trsta. Po 11. uri je prišlo več gostov, med njimi tudi Kamenšek. Stirje gospodje so ostali do 3/12, ko sta prišla dva stražnika in g. Jančigaj napovedat policijsko uro. Ko so zahtevali, da se morajo odstraniti vsi gosti, je bil Kamenšek tako opit, da se je držal za vrata in ni mogel proč. Skril se je nato v točišče in še zahteval pijače. Končno so šli vsi ven, tudi priča in Kamenšek. Bilo je to malo pred pol-nočjo. Pri kolodvoru je bilo polno ljudi. Kamenšek je ostal pri priči.

Karel Dovečar, plačilni natak ar v »Unionu« restavraciji, je šel tisti večer iz hotela ob polu 12. Stal je nekaj časa pred hotelom in se sešel potem s trgovcem Khamom, s katerim sta šla v restavracijo na južni kolodvor. Ko sta prišla po Kolodvorski ulici do Predilnih ulic, je prišel iz te ulice Kamenšek z vzdignjeno pa-lico in še štirje gospodje, ki so ostali zadaj. Pri kolodvoru je bilo polno ljudi in je priča mislil, da so Ameri-

kanci, ker so imeli vreče. Medtem ga je nekdo opozoril, da se baje namerava razbiti restavracijo na južnem kolodvoru in je zato to povedal stražniku na kolodvoru. Ko je stražnik odšel telefonirat po pomoč, je pristo-pil k priči in Khamu nepoznan človek ter vprašal, kaj je imel govoriti s stražnikom. Kamenška je videl priča ko je govoril s portirjem in potem na stopnicah pred kolodvorskim vhodom mahal s palico, medtem ko so šipe pobijali.

Kamenšek odločno oporeka, da bi bil prišel iz Predilnih ulic.

Fran Kham, trgovec v Ljubljani ne ve več natančno, kje se je sešel z Dovečarjem. Pri Vodniku v Kolo-dvorskih ulicah je videl Kamenška ki ga je še celo pozdravil. Priča se je pogovarjal z Dovečarjem, ki je najprej stal pri vodnjaku. Ko je Do-večar izvedel, da mislijo baje demon-stranti napasti restavracijo, je to po-vedal stražniku. Priča je onemu nez-nancu, ki je stopil po pogovoru Do-večarjem s stražnikom k priči in tovarišu, rekel, da bo vendar smelne-gov tovariš govoriti s stražnikom, ki je njegov sorodnik. Proti kolodvoru so že prej prišli različni fantje, ki so najbrž napadli verando. Kamenška je videl pred vhodom. Priča je šel nato v restavracijo. Današnja pričina izpoved se v večem ne krije s prvo njegovo izpovedjo. Veranda je bila prazna, nerazsvetljena. Napad se je izvršil prej, nego je prišla po straž-niku zahtevana pomoč.

Kamenšek zanika, da bi bil pozdravil pričo in jo vpraša, ali se ve spominjati, kako je bil oblečen tedaj.

Priča se ne spominja.

Aleksander Roth, natak ar v »Unionu« izpove nemško, dasiravno govori dobro slovensko. Sel je tisti večer ob 11. iz »Uniona« s prijateljem Pogačnikom na kolodvor. V bližini Sodnijske palače je slišal iz gneče ljudi, ki je šla za njima, besede: »Slovenci z nami, gremo na kolodvor k Schreyu restavracijo razbijat!« Bilo je kakih 20 ljudi. Priča in tovariš sta zaostala. Priča je takoj, ko je pred kolodvorom videl Dovečarja, mu povedal, kaj je slišal, in ta je opo-zoril stražnika. Ko je priča gledel na onega neznanca, ki je pristopil k Dovečarju in Khamu, opozoril Dovečarja, naj gre rajši domov, ker bi sicer morebiti njega napadli, ker je govoril s stražnikom in oni ljudje mislijo, da jih je ovadil, je šel v restavracijo in srečal Kamenška, ki je prišel od restavracije, s se tremi gospodi in je Kamenšek rekel: »Ali so ljudje neumni, gredo inter-nacionalno gostilno razbijat!«

Kamenšek potrди, da je res hotel v restavracijo.

Mestni nadstražnik **Jernej Pa-pler** izpove, da je prišel okrog 12. iz kolodvora na cesto, kjer mu je Dovečar povedal, da se baje namerava napad na restavracijo. Šel je k tele-fonu, a med tem se je napad že iz-vršil. Nato je šel takoj do Resljeve ceste, a ni videl nikogar.

Milan Pukelstein, izvošček, sedaj na vojaških vajah, izpove, da je bil tedaj na kolodvoru. Videl je Kamenška stati na stopnicah pri vhodu in mahati s palico na vse strani. Tisti čas so šli drugi ljudje na oni strani ceste za mejo. Ko je za-ropotalo pri salonu, je hitro skočil h konju in voz potegnil naprej do vhoda. Kamenšek je stal popolnoma mirno, le s palico je mahal.

Dr. Pajnič: Kako ste mogli zadnjič reči, da je dajal znamenja?

Priča: Ker me je moj tovariš opozoril nato.

Fran Vrtnjak, izvošček, je bil 19. septembra na kolodvoru. Pozna Kamenška po videzu. Prišlo je kakih 5 ali 6 ljudi, s katerimi je Ka-menšek govoril, prišli pa so ljudje tudi od druge strani.

Dr. Vodušek: Kako to, da ste ravno vi videli, da je Kamenšek go-voril z drugimi ljudmi, druga priča pa nobena. Morebiti je le kaka za-menjava.

Priča: Ne, bil je ta. — Zahteva pričnino, oziroma odškodnino.

Fran Vernik, izvošček, je bil tudi na kolodvoru. Kamenšek je prišel na kolodvor pred »halo«. Prišla pa je mala družina in Kamenšek ji je šel nasproti in ji s palico salutiral. Oni so šli za mejo, Kamenšek pa nazaj. Priča je dejal tedaj Pukelsteinu: »Milan, zdajle pa bo nekaj, pa naj bo kar hoče«, naka sta potegnili vo-zove naprej. Videl je Kamenška, da je mahal s palico, ni ga pa videl, da bi bil govoril s portirjem. — Zahteva odškodnino pri poročevalcih.

Jakob Kerjan, mestni nad-stražnik ne ve o obtožencih ničesar.

Apolonija Juvan, 24 let stara modelirjeva soproga, stanuje v Ba-varskem dvoru, izpove pod prisego: Dne 18. septembra je bila na shodu v Mestnem domu. S svojim soprogom se je dogovorila, da jo počaka pri Vodnikovem spomeniku, ali ker sta se zgrešila, sla je tudi z drugo mno-žico pred kazino. Tamkaj je zagledala obtoženca Potnika, s katerim je

Janec bila v najhujšem osebnem protistvu valed različnih političnih anj. Prav zaradi tega je stopila z zanj, da bi ga mogla natančno ovati, kako se bo ponašal kot kalc. Poudarja še enkrat, da je Janec bila njegova sovražnica in ga je tedaj opazovala kot taka, a se je resnici in pravici na ljubo prijavila za pričo. Videla je natančno, da je bil Potnik glooma miren. Sklonil se je nato om in pobral kamenček, manjši grab, pešček, ter večkrat nagnal, da bi ga vrgel. Vse je storilo pričo vtis, da hoče s tem poklicati tega svojega znanca pred seboj. Je zopet tako nameril zagnati, je zagnal, priča ne ve, je pristopil njemu stražnik Gerlovič, da se Potnik prestrašil, da se je kar ottil.

Nadsvetnik Polc: Ali je tedaj zažvenketalo, ko je vrgel? Priča: Bilo je vse mirno. Bilo je vse razbito.

Dr. Pegan poudarja, da je opazovala Potnika vsled osebnega nasprotstva.

Dr. Pajnič zahteva, da se priča konfrontira z Gerlovičem.

Priča Juvan ponovi svojo izjavo v pričo Gerloviča.

Na vprašanje, kako je Potnik mahnil, pokaže Gerlovič enako kot Juvanova, namreč skršeno v visoki glavi.

Dr. Pajnič: Kako daleč je stal Potnik od kazne?

Gerlovič: Tam kjer poletu sede stoji.

Nato prečita podpredsednik razre o rojstvu in pristožnosti obtožencev ter kazenske karte. Interesno je bilo pri tem opazovati razglatovanje poročevalca Rizzija, kakim posebnim veseljem je zabaval vsak paragraf kazenskega zakonika, zoper katerega se je že prešel ta ali oni obtoženeec. To bo zopet citati o „saubere Gesellshaft“, o „Prachteksemplarih“ itd.

Predsednik proglasi nato sklep, da se predlagana priča Černe ne sliši.

Dr. Tavčar predlaga, da se v kartovi zadevi zasliši kot priča obtoženeva žena in njegov sin. Žena o potrdila, da je bil obtoženeec tedaj počno pijan, sin pa ga je spremil na glodvor in bil cel čas poleg njega.

Dr. Pegan predlaga, da se poabijo kot priče uslužbenci sodniarstva zadruge Lagaja, Lutrske Rudman, kako je bilo Potnikovo raziranje o demonstracijah. Tem je bil prepovedal udeležiti se prostnega shoda in demonstracij.

Pajnič ugovarja, češ da je bil štautov sin že poklican k preiskovalnemu sodniku, pa ni hotel izpovedati proti očetu. Štaut je pokazal, da ni bil toliko pijan, da se ne bi zavedal, kaj dela in Potnik je lahko svoje raziranje spremenil.

Po četrtrem odmoru naznani predsednik sklep, da se omenjeni predlogi zavrnejo, nakar zaključijo z oklicovanjem.

(Konec prihodnjic.)

Razsodba.

Ob 12. uri 7. minut razglasi predsednik v navzočnosti celega sodnega dvora, obtožencev in njihovih zastopnikov ter velikega števila poslušalcev, razsodbo:

Sodišče je spoznalo vseh 14 obtožencev krivim in sicer:

1. Ernest Windischer je kriv hudodelstva javnega nasilstva v smislu § 85 a in b k. z., storjenega s tem, da je dne 18. septembra v prezi z drugimi metal kamenje v kano, pri čemur je bilo v nevarnosti tudi življenje, zdravje in telesna varnost ljudi; škoda znaša 3883 K. Kriv je tudi prestopka v zmislu § 311 k. z., storjenega s tem, da je ponujal stražniku Gerloviču 100 K, da bi molčal, ter se obsodi po § 86 k. na šest mesecev težke ječe, poostrene z enim postom in enim trdim ležiščem vsak mesec.

2. Srečko Potnik kriv hudodelstva javnega nasilstva v smislu § 85 a in b k. z. in se obsodi na 4 mesece težke ječe, poostrene z enim postom in enim trdim ležiščem vsakih 14 dni.

3. Franc Štut je kriv istega hudodelstva po § 85 a in b in se obsodi na pet mesecev težke ječe, poostrene z enim postom vsak mesec.

4. Andrej Koren je kriv hudodelstva v zmislu § 85 a in b ter se kaznuje s trimesečno težko ječo, poostreno z enim postom in enim trdim ležiščem vsakih 14 dni.

Vsi štirje so dolžni tudi poravnati vso škodo pri kazni v znesku 3883 K.

5. Stefan Kamenšek je kriv hudodelstva po § 85 a in b ter se obsodi na šest mesecev težke ječe, poostrene z enim postom in enim ležiščem vsak mesec.

Dolžan je povrniti z drugimi vred škodo pri realni 114 K in pri Schreyu 60 K.

6. Jošt Bajželj je kriv hudodelstva po § 85 a in se obsodi na dva meseca težke ječe, poostrene z enim postom in enim trdim ležiščem vsakih 14 dni.

Poravnati mora tudi škodo pri Bambergu 100 K.

7. France Parkelj je kriv hudodelstva po § 85 a in b in se kaznuje s trimesečno težko ječo, poostreno z enim postom in trdim ležiščem vsakih 14 dni.

Povrniti mora škodo pri realni (116 K).

8. Jakob Turzan je kriv hudodelstva po § 85 a in b ter se obsodi na štiri mesece težke ječe, poostrene z enim postom in trdim ležiščem vsak mesec. Povrniti mora škodo pri realni in „Tonhalle“ (116 K).

9. Milan Makar je kriv hudodelstva po § 85 a in b ter se obsodi na tri mesece težke ječe poostrene z enim postom in trdim ležiščem vsakih 14 dni. Povrniti mora škodo pri Mahru 131 K.

10. Ignacij Mravlj je kriv hudodelstva po § 85 a in b ter se obsodi na šest tednov težke ječe, poostrene z enim postom in trdim ležiščem vsakih 14 dni. Plačati mora škodo pri Perschetu 56 K.

11. Stanislav Rekar je kriv po § 85 a in b ter se obsodi na pet mesecev težke ječe, poostrene z enim postom in trdim ležiščem vsakih 14 dni.

12. Alojzij Čvelbar je kriv prestopka po § 468 in se obsodi na 3 dni zopora. Povrniti mora 2 kroni škodo Hudabivnigovi.

13. Anton Hojnik je kriv prestopka po § 468 k. z. in § 320 e ter se obsodi na 14 dni zopora. Povrniti mora škodo za dve šipe pri nemški gimnaziji.

14. Ivan Kimovec je kriv prestopka po § 468 in se obsodi na 6 dni zopora. Povrniti mora Somntzu škodo 5 K.

Vsi drugi privatni udeležniki se zavrnejo s svojimi zahtevami na civilno pot.

Na predlog državnega pravdnika se izpuste iz zopora Srečko Potnik, Franc Štut, Alojzij Čvelbar, Anton Hojnik in Ivan Kimovec, seveda proti obljubi, da se takoj odzovejo pozivu za nastop kazni.

Ljubljanski občinski svet.

V Ljubljani, 3. nov.

Predsedoval je župan Iv. Hribar, ki je prečital več sozlatih brzojavk ameriških Slovencev in nekaterih županstev povodom usodnih dogodkov v Ljubljani.

»Kranjska hranilnica« proti mestni občini.

Nadalje je naznanil župan, da je »Kranjska hranilnica« odpovedala ljubljanski mestni občini neko večje posojilo, ki ga pa ni najela mestna občina, temveč ga je prevzela na hiši, ki jo je kupila na Sv. Petra cesti. Župan je predlagal, naj se to vzame na znanje. K stvari se je oglasil občinski svetnik dr. Triller, ki je bil mnenja, da občinski svet ne sme molče iti mimo tega koraka »Kranjske hranilnice«, ki ni nič drugega kakor sovražna politična demonstracija! V zadnjem času uveljavil se je pri tem zavodu neki sistem, ki zasluzi, da se ga javno osvetli. — Kakor znano se je navdušenje domačih vlagateljev tega zavoda močno ohladilo. No, v to se občinski svet nima vtikati, občinstvo mora imeti že svoje tehtne vzroke za to, da dviga svoj denar iz »Kranjske hranilnice«. K ljubezni in zaupanju se pač ne more nikogar siliti — o tem se bode pričela morda tudi še naša visoka c. kr. vlada, ta vneta pokroviteljica »Kranjske hranilnice«. Item, Kranjska hranilnica je morala gledati, kako pokriti primanjkljaj iz zadnjih tednov. V to svrhu pa je ukrenila najnesrečnejšo pot, namreč opozloko pot politične demonstracije. Kaj pa je druga dejstva odpovedi kredita vsem slovenskim trgovcem in obrtnikom v kreditnem društvu? No, ako je nemška gospoda hotela s tem v škodo in zadrego spraviti te naše so-meščane, potem tega namena — tako vsaj upam! — ne bo dosegla. Slovenski denarni zavodi in zlasti tu v prvi vrsti tudi »Mestna hranilnica«, bodo storili svojo dolžnost. — Ako je pa ta korak imel namen dokazati javnosti, da imajo prav tisti, ki trdijo, da gospodje pri »Kranjski hranilnici« dno duše mrze vse, kar je slovenskega — potem se je ta namen sijajno dosegel. Pa tudi hipotekarna posojila je pričela »Kranjska hranilnica« odpovedovati. In gotovo ni slučaj, da ta usoda zadeva same odločne Slovence in zlasti naprednjake. Tedaj tudi v tej smeri nacionalna demonstracija, zlasti ker se odpovedujejo — kakor kaže današnji slučaj — tudi tako malenkostna posojila, ki pač tudi pri najhujši krizi ne morejo prihajati v poštev. — Pri tem pa »Kranjska hranilnica« popolnoma

prezira, da ima tudi ona svoja pravila, na katera je vezana. In to je treba javno pribiti. § 17. teh pravil velja, da ima nalagati »Kranjska hranilnica« v prvi vrsti (vzrugsweise) na posvesta na Kranjskem in potem stoprav izven dežele. Vzlic temu pa ima ta hranilnica naložena več denarja izven dežele, kot v deželi, kar že na sebi ni pravilno. Zlasti veliko posojil ima na Dunaju, v Trstu, Opatici itd. (Klici: Zistem!) Čim je torej prisiljena odpovedovati hipoteke, morala bi to storiti v prvo na Dunaju, v Trstu itd. — sploh izven Kranjske. Postopa pa ravno narobe ter s tem eklatantno krši svoja pravila. Kje pa je tu tisti c. kr. vladni nadzornik, kje tista c. kr. deželna vlada, ki se je sicer s tako vnemo upregla v reklamni voz »Kranjske hranilnice«. Vladni organi imajo ukaz, da ljudstvu kot največjo dobrotnico dežele slikajo »Kranjsko hranilnico«, češ, da ustanavlja in podpira bolnice, hiralnice, delavske hiše itd., sploh vse humanitarne naprave. Tudi to dobrotništvo je treba obesiti nekoliko nižje. Pravi dobrotniki namreč niso tisti gospodje »Kranjske hranilnice«, ki nam danes kažejo svoje nemške zobe, temveč tisti slovenski kmetje, ki so desetletja in desetletja nosili svoj denar v ta zavod ter tako omogočili dobičkanosno kupčijo. Vrh tega pa se je ta »Kranjska hranilnica« vedno poštono trudila, da je vsak humanitarin čin kompenzirala s sovražnim podpiranjem vseh pangermanskih teženj v deželi, tako, da je v polni meri zaslužila naslov najmočnejše nemške trdnjave na Kranjskem. Toliko mimogrede v interesu resnice. Upam, da bo sedaj c. kr. deželna vlada storila svojo dolžnost kot nadzorovalna oblast tudi s tem, da bo vodstvo »Kranjske hranilnice« s primerno energijo opozorila na § 17. njenih pravil. Sicer naj bo pripravljena c. kr. vlada, da bo dajala za eventualno zanemarjanje te dolžnosti odgovor v prihodnjem zasedanju deželnega zbora! In lahak ta odgovor ne bo.

Slovenski ulični napisi.

Župan je prečital sklep deželnega odbora, s katerim je zavrnil pritožbo dr. Egerja in tovarišev proti sklepu občinskega sveta, ki je sklenil napraviti samoslovenske ulične napise. Sklep deželnega odbora, oziroma utemeljevanje se glasi:

V formalnem pogledu se sklicujejo pritožniki predvsem na to, da sklep ni bil po predpisih objavljen. Ta očitek odpade, ker je magistrat sklep pozneje, dasi nekoliko zakasne, v zmislu § 62. občinskega reda za mesto Ljubljano objavil. Nadalje smatrao pritožniki za formalno pomnjkljivost to, da je v sklepu rečeno, da naj izposluje magistrat tistemu odobrenju deželnega odbora, do čim zadeva, katere se sklep tiče, ne spada med slučaje, v katerih treba v smislu § 81. občinskega reda sklepanje občinskega sveta višjega odobrenja. Pritožniki naglašajo, da je na ta način odvzeta tistemu, ki se čuti po takem sklepu žaljenega, možnost, pritožiti se na višjo instanco. Da ta ugovor ne velja, dokazuje najbolj priziv, ki so ga vložili pritožniki sami in ki je predmet te rešitve. Sicer pa ne more veljati za pogrešek, ako postavi podrejeni urad v posameznem slučaju svoj sklep pristojo v o l j n o pod kontrolvišjega oblastva in istotako napačno je izvajanje, da bi moral biti neveljaven kak sklep v celoti zaradi tega, ker ima dodatek, ki se ne opira na kako izrečno določilo zakona in ki ga je smatrati kvečjemu za nekaj nepotrebnega. V tem konkretnem slučaju gre pripisovati granemu dodatku tem manj kako važnost, ker ni nikogar premotil in je povzročil nemara edino to, da so se pritožniki tembolj podvzivali ter vložili priziv še prej, nego je bil sklep objavljen. V stvarnem pogledu se obrača priziv zoper vsako izmed obeh točk, ki jih obsega izpodbijani sklep, posebe. Glede 1. točke, v zmislu katere bi se imela dati nekaterim novim ulicam cestam in trgov gotova (slovenska) imena, trdi pritožba, da vsebina tište že zaradi tega ne more obveljati, ker se sklicuje občinski svet pri tem na sklep z dne 24. junija 1892. l., ki je bil po mnenju pritožnikov uničen po poznejšem sklepu z dne 5. junija 1894. l., ker je šlo v onem sklepu samo za imenovanje nekaterih ulic, v tem sklepu pa se je določilo, da imajo biti vsi ulični napisi samo slovenski. Toda tudi to bi bil k večjemu brezpomemben formalen ne pa, kakor trdijo pritožniki, stvaren pogrešek. Sicer pa smatra deželni odbor, da sklep z leta 1894. onega iz leta 1892. ni uničil, temveč samo razširil in popolnil. Uničen bi bil sklep iz leta 1892. samo tedaj, ako bi njegova izvršitev v okvirju sklepa iz leta 1904. ne bila mogoča, česar pa pač nikdo trdit ne more. Glede druge točke izpodbijane sklepa, po kateri bi imeli biti vsi javni napisi samo slovenski, se sklicujejo pritožniki, na člen XIX. zakona z

dne 21. decembra 1867. l. drž. zak. št. 142 in na to, da se razmere od leta 1894., ki so bile merodajne deželnemu odboru za razsodbo z dne 15. avgusta 1894. št. 7419 niso izpremenile. Temu nasproti je pripomniti, da je c. kr. upravno sodišče v svoji razsodbi z dne 29. decembra 1893. št. 4265 izrečno poudarjalo, da se s tem, da se je sklenilo, nabiti v Ljubljani ulične napise samo v slovenskem jeziku, čl. XIX. drž. osn. zakona ni kršil. Pa tudi to se ne more trditi, da bi se ne bile tozadevno merodajne razmere v Ljubljani od leta 1894. sem pridužile, ker se je zateva po samoslovenskih uličnih napisih v Ljubljani zadnje čase čim dalje glasneje pojavljala, kakor priča z več tesoč podpisani opremljena petica na deželni odbor za samoslovenske napise. Sicer pa se ne sme prezreti, da so bili deželnemu odboru pri razsodbi iz leta 1894. pred vsem odločilni oportunistični da, reči bi se moglo, etični nagibi. Deželni odbor se je bil izrekel tistikrat za dvojzlične napise zaradi tega, da bi izval s tem reciprociteto po mestih kjer stanujejo Slovenci v manjšini. Nade, ki jih je deželni odbor v tem pogledu gojil, se niso izpolnile, nasprotno enojezičnost se je pri uličnih napisih drugod izvajala od tistih dob še z večjo konsekvenco in deželni odbor nima nikakega povoda več, statuirati v tem pogledu za manjšino v Ljubljani drugače pravice, kot jih uživajo slovenske manjšine po drugih dvojezičnih mestih. Kar se tiče opomnje pritožnikov, da zahtevajo dvojzlične ulične napise prometni ozirja, ta potreba v Ljubljani pač ni večja nego po mnogih drugih mestih, kjer se nahajajo tudi samo enojezični napisi. Končno trdijo pritožniki, da je stvar, katere se tiče izpodbijani občinski sklep »res judicata« — razsojena stvar, tova to ne more veljati, ker tu ne gre za kake individualne pravice, temveč za splošne navedbe. Že c. kr. upravno sodišče je v prej navedeni razsodbi z dne 29. decembra 1893. l. št. 4265 izjavilo, da nima nikdo pravice, zahtevati, kake naj bodo ulični napisi in sicer zaradi tega ne, ker mu te pravice ne daje noben zakon, tudi ne čl. XIX. drž. osn. zakona z dne 21. decembra 1867 l. drž. zak. št. 142, izjavilo dalje, da imajo o prašanju, kake naj bodo ulični napisi, razsojati avtonomna oblastva zgolj po svobodnem preudarku, torej ne po kakih trdno stoječih, neomajnih zakonitih določilih, iz česar jasno sledi, da se se tu ne gre za kake zasebne pravice, ki ne morejo in ne smejo biti nikdar zavisne samo od svobodnega preudarka, katerega koli oblastva. Stališče, ki ga zavzemajo v tem pogledu pritožniki, bi dovedlo ako bi obveljalo tudi to nesmiselnih konsekvence, ker bi morala imeti potem Ljubljana slovensko-nemške ulične napise tudi tedaj še, ko bi ne bilo v Ljubljani ne Slovencev ne Nemcev več, temveč morda sami Italijani. Iz navedenega sledi, da je pritožba dr. Egerja in tovarišev v vseh točkah neutemeljena, vsled česar jo je moral deželni odbor zavrniti. To se da je mestnemu magistratu v rešitev in ob povratku prilog ondotnega sporočila z dne 1. t. m. št. 31601 z naročilom v vednost, da pritožnike o predstoječi razsodbi obvesti.

Župan je pripomnil, da je s tem završen dolgoletni boj, ki ga je pričel občinski svet leta 1892. Župan je še pripomnil, da se bo podvzival, da se na ljubljanskih ulicah zablišče čim prej samoslovenski napisi. (Vsestransko odobravanje.)

(Konec prihodnjic.)

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 4. novembra.

— Iz pravniskih krogov se nam piše: Naša justična palača je posebno lepa stavba, in kakor je občna sodba, je tudi še dosti praktična. Justična uprava nima preveč denarja in zategadelj je naravno, da štedi dostikrat pri rečeh, kjer bi štediti ne smela. So sicer malenkosti, pa tudi take malenkosti se včasih neprijetno obetajo. Dovoljeno bodi o neki taki malenkosti spregovoriti spodobno besedo. Kakor znano, ima justična palača tri razpravne dvorane. Pri vsaki se nahaja posvetovalnica, v katero se podajo sodniki, če sklepajo, ali pa sodijo. Pri posvetovalnici so navadna vrata, katere sodniki, kadar gredo k posvetovanju, za sabo vestno zapro. In sedaj moramo spregovoriti o stvari, katere je nam pravnikom posebno neprijetna. Pri civilni prizivni razpravi na primer se sodniki temeljito posvetujejo. Pri tem pridejo gospodje v navzkrižje in prično se prav živahne debate. Posebno kadar predseduje naš prečastiti prezident Levčnik. Visoki gospod je poln temperamenta, in če je kaj opozicije proti njegovemu nazoru, tedaj se razvname in njegov glas gre kakor strela skozi deset šip, toliko bolj skozi šibka lesena vrata. Od

vetnik, če je ostal v dvorani, čuje prav čedno celo posvetovanje, in znani so mu razlogi druge stopnje še prej, kot se je razglasila apelna razsodba! Odvetniku izcimijo se iz tega najneprijetnejše posledice. Ker se ima, kakor je to navada, sam sebe za najboljšega jurista, si dostikrat zaisli, ta in ta sodnik je izvrsten jurist, ta mora z mano potegniti. In kako se mu podaljša obraz, ko čuje izvrstnega apelnega sodnika, ki z vso duhovitostjo pobija njegove — odvetnikove — prizivne razloge. S tem se ustvarjajo tajne antipatije odvetnikov, za koje prizadeti sodniki niti ne vedo. Čemu je tega treba? Se hujše pa je pri kazenskih slučajih. Komaj se zapro vrata pri posvetovalnici, že se zamoloko začuje prvega votanta glas: schuldig nach der Anklage! In če je kaj prepira, brez težave čujemo, kakega mnenja je apelni svetnik Polec ali pa apelni svetnik Andolšek. Kaj takega je naravnost škandalozno, odvetnikom samim pa zelo neprijetno! Ko se je sodil petnajstletni Kadunec, se je omenjeni nedostatek tudi pojavil. Državni pravdnik je hotel iz stvari izbiti, kar največ mogoče: hotel je Kadunca na vsak način potisniti med hudodelnike. Nasprotno pa je zagovornik skušal obtožbo ostriči kolikor največ mogoče. Ali hudodelec ali prestopnik? Ta vojska se je prenesla tudi v posvetovalnico visokih sodnikov, kjer se je tudi razpravljalo, ali je tisti kamenček, ki je frčal na dragonce, ne da bi ga ti opazili bili, rodil hudodelstvo ali pregrešek, ali pa samo prestopok. Ker se je šlo za usodo mladega človeka, razgledali so se tudi sodniki, kar se je vse lepo čulo tudi v razpravni dvorani. Vsled tega danes Ljubljana prav natančno ve, kateri sodniki so bili za hudodelstvo in kateri ne. In to se ve skoraj pri vsaki kazenski stvari, kar vse bi ne bilo mogoče, če bi se pri posvetovalnicah napravila moderna debela vrata, pri katerih se ne ukra-de niti besedica sodnika, kadar sklepa in sodi. Take vrata zahtevamo, ker justična uprava vendar ne more pričakovati, da naj odvetniki med posvetovanjem sodnikov v razpravni dvorani ušesa tišče! Pa brez zamere!

—r.

— Kako je prišel računski podčastnik Schmidt med ranjence? Vojaška konsignacija, s katero se hoče dokazati, da je oddelek poročnika Mayerja bil upravičeno streljati na demonstrante 20. sept., navaja med ranjenci tudi računskega podčastnika Schmidta, in sicer je bil ta vojak med vsemi edini resno ranjen, ker je dobil na glavi 2 cm dolgo in toliko široko zmečkanino. Toda o tem ranjencu je treba konstatirati: 1. Da sploh ni bil pri Mayerjevem oddelku, 2. da sploh kot računski podčastnik ni imel pri vojaški asistenci ničesar opraviti; 3. da ni bil ranjen na ljubljanskih ulicah, temveč baje pri neki delikatni aferi. Zahtevamo, da se v dokaz naših navedb zasliši zavarovalni nadzornik g. Grünfeld, stanujoč v Škofjih ulicah št. 14. Ta bo dokazal, da je hodil Schmidt s to rano že v soboto pred usodnim dnevom okoli, a obvezali so mu rano šele v ponedeljek, ko so pač baš iskali po celi vojašnici — ranjencev. Nadalje naj se zasliši učitelj podkovstva g. Šlegelj, kaj ve o tem, da je bil Schmidt primoran si urejti dan po kritičnem dnevu obvezati glavo. Z razkrinkanjem te priče med ranjenci se bo še marsikaj drugega razjasnilo.

— Resolucijo zastran ljubljanskih dogodkov 20. septembra so sklenile naslednje občine kamniškega okraja: Kaplja vas, Križ, Mlake, Moste, Suhadole, Breg in Klanec.

— Manifestacija v Idriji. V nedeljo, dne 8. t. m. priredi napredno idrijsko ljudstvo javen ljudski shod, da protestuje proti razpustu občinskega odbora. Shod se vrši na trgu pred gledališčem in se začne ob 9. dopoldne. Po shodu je manifestacijski obhod po mestu. Na shodu govori deželni poslanec E. Gangl in ravnatelj Anton Kristan. Udeležba bo velika, manifestacija mirna in veličastna. Zopet bo govorilo ljudstvo, da pride do uresničenja svojih zahtev in pravico!

— Deželnozbornske volitve. Gosp. Janko Stare v Krškem sklicuje na 7. t. m. ob 8. zvečer v gostilno g. Fr. Gregoriča v Krškem shod, ki naj odloči, ali naj se postavi poseben kandidat za deželnozbornske volitve in kdo naj bo ta kandidat.

— Spediter Ranzinger je, kakor kaže, po zadnjih dogodkih odšlo v vse svoje slovenske uslužbenice in dostavlja sedaj strankam blago le po nemških hlapcih, ki niti besedice slovenski ne razumejo, oziroma nečje spregovoriti. Ker od več strank dobivamo pritožbe, da se vsiljuje omenjena, vrhu tega zelo draga firma tudi slovenskemu občinstvu, opozarjamo one stranke, ki po južni železnici pričakujejo kako pošiljatev, ki bi jo radi sami, ali po kakem omejenem vozniku prevzeli, da popreje s kratko

dopisnico obvestijo postajena-
delništvo, naj blaga spedi-
terju ne izroči, ker pošljejo same
ponj. V tem slučaju bode postaja
stranko samo avizirala in leta lahko
blago brez posredovanja spediterja
prevzame.

Razrušana nemška šola
ali „mafarbana“ totka „Tages-
posta“. Iz Hrastnika se nam piše:
Grška „Tagesposta“ je sporočila
pretekli teden, da so „Vindšarji“ po-
drli med huronskim rjoventem del
ograie pri nemški šoli ter izrekli ž-
ljo, naj orožniki zlikovce izsledijo.
Ne vemo, ali so se orožniki za stvar
zanimali ali ne, le to vemo, da je
vsa zadeva utihnila, odkar
se je zvedelo, da so nemški
šolo napadli pijani stek-
larji, ki so prvisti brijali hrast-
niškega nemštva. V srce nas
veseli ta sijajen uspeh nemške hrast-
niške šole in prav tako nas veseli
blamaža „Tagesposta“.

Deležnizborske volitve
v Istri. V I. volilnem okraju v splo-
šni kuriji za istrski dež. zbor je bil
pri ožji volitvi v nedeljo izvoljen dr.
Appolonio, italijanski liberal, pro-
ti krščanskemu socialcu Spadaru.
Prvi je dobil 3479 glasov, drugi
pa 22.

**Iz državne stavbinske slu-
žbe.** Višji inženir Zdenko Limbek
je imenovan za stavbnega svetnika za
državno stavbinsko službo na Pri-
morskem.

Iz gledališke pisarne. Jutri, v
četrtak se igra prvič znamenita
literarna komedija „Bobrov kožu“
ki jo je spisal najodličnejši živeči
nemški dramatik Gerhard Haupt-
mann. Ta komedija se vrši v bližini
moderne Berolina ter je fina satira
na politično strankarsko uradništvo
ter na slepi nemški birokratizem.
Glavni osebi komedije sta prebrisana
hinavka Volfvka, Tatinska perica, in
aristokratski predstojnik urada, pri-
stanski glupec silne, Tipične pruske
domišljavosti. Igrata ju ga. Dragu-
tinovičeva in g. A. Danilo.
„Bobrov kožu“ je velepriljubljena
komedija ter je tudi v Pragi stalno
na repertoarju.

Tečaj za češki jezik se vrši
vsak ponedeljek in vsak četrtek
od 6. do 7. zvečer na dekliškem liceju
in prtiličju. Tečaj je brezplačen ter
imajo pristop članice »Splošnega slov-
ženskega društva« od njih hčere.

Televodno društvo „Sokol I.“
priredi v soboto 14. nov. 1908
svoj IV. zabavni večer v meščanski
pivovarni (A. Dekleva) na Sv. Petra
cesti. Sodeluje ljublj. sekstet in dru-
štveni pevski zbor. Na sporedu bo
tudi komični prizor ter šaljiva pošta,
po sporedu ples. Začetek ob 8. zvečer.
Vstopnina 40 vin.

V velikem koncertu „Glasbene
Matiče“ v Unionu v nedeljo 8. no-
vembra sodelujejo: 1. gospa Lili Nord-
gartova, primadona slovenskega gle-
dišča; 2. znani domači umetnik g. Julij
Betetto, sedaj angaževan na dunajski
dvorni operi; 3. celoten orkester Slo-
venske filharmonije, pomnožen z uč-
itelji in učenci Glasbene Maticе. Po-
drobnejši spored sledi.

Dr. Ivan Dečko †. Včeraj ob
pol 8. zvečer je v Gradcu umrl vele-
zaslužni politični bojevnik štajerskih
Slovencev, bivši deželni poslanec dr.
Ivan Dečko v starosti 48 let. Umrl
je po tri leta trajajoči bolezni na
pljučnici. Pogreb bo v petek ob 4.
popoldne. Pokojnik se je že v mladih
letih z vso enerzijsko posvetil politič-
nemu delu. Kot visokošolec v Gradcu
je bil redni dopisnik „Slov. Naroda“
— kateremu je tudi pozneje ostal
zvest prijatelj in sodruinik, — in pisal
je tudi v dunajski „Vaterland“, ki je
v časih Taaffovih z vneto podpiral
slovenske narodne zahteve. Kot od-
vetniški kandidat in kot odvetnik je
bil dr. Dečko izredno delaven na po-
litičnem in na gospodarskem polju.
V upravnih stvareh je bil specialist,
ki je v nešteti bojih s političnimi
oblastmi dosegel sijajne zmage. V de-
želni zbor štajerski je prišel l. 1890.
Najprej je bil zastopnik ljutomersko-
ormoških kmetskih občin, potem celj-
ske okolice. Bil je ne le vesten nego
tudi neustrašen deželni poslanec. Samo
dr. Dečko se je med drugimi zaha-
liti, da je pred leti prišel celjski
okrajni zastop v slovenske roke in
dr. Dečko je bil tudi njega načelnik.
Značajni politik in rodoljub je bil v
zasebnem življenju ljubezniv in dobro-
srčen. Bodi blagemu zaslužnemu prv-
boritelju blag spomin!

Premestitev vojaštva. Dra-
gonci v Slovenski Bistrici pridejo
prihodnjo pomlad v Gorico, v Slov.
Bistrico pa nameste huzarje.

Kibiciral je. V Jančarjevi go-
stilni pri Sv. Marjeti ob Pesnici na
Štajerskem je posestnik Reisp kibi-
ciral, ko je gostilničar Jančar igral s
tremi drugimi na karte. Ker je Reisp
vedno delal opombe kljub opominom,
naj bo tiho, popadel ga je Jančar in
tako omlatil po obrazu, da zgubi naj-
brž obe očesi. Eno je že izgubljeno.

**Razpuščeno Mazziansko dru-
štvo.** Vlada je razpustila Mazziansko
društvo v Gorici „Circolo di cultura

popolare“ istočasno s Mazzianskimi
društvii v Trstu, Poreču in Kopru.

Pretep med vojaki. V nedeljo
zvečer je bila v Gorici prava bitka
med vojaki raznih polkov. Obdelovali
so se s bajoneti, da so ljudje bežali
proč. Neki topničar je hudo ranjen.
Vzrok bitke močna rebula.

Smrt pod vozom. Voznik to-
varne v Podgori Viktor Pinavčič
je padel pri vožnji pod voz, ko so
se mu konji splašili. Revena je zmeč-
kalo, da je ostal takoj mrtev.

Jadranska banka v Trstu
otvori podružnico v Opatiji. Poslo-
vanje prične že tekom tega meseca.

Prijet mednarodni tat. V Tr-
stu so zaprli 29letnega Jeana Ti-
ropolisa iz Mitilen na Grškem. Kot
kvartopirec je hodil po vsej Evropi
in sleparil soigralce kar na debelo.
Zna 20 jezikov.

„Streliški klub“ pri „Novem
svetu“ naznanja svojim članom, da
se prične letošnje streljanje jutri
v četrtak ob 8 zvečer.

Srebrne žlice so zapeljale v
nedeljo dve dekleti. Ko sta z dvema
vojakoma na Glinah spile 8 litrov
vina, so šli potem v mestu skupaj v
neko kavarno, kjer sta izmaknile vsaka
eno žlico. Včeraj je policija obe iz-
sledila in vtaknila v zapor.

Ubegli prisiljenec. Te dni so
pobegnili prisiljenec 28letni Jožef Lup-
šina rodom iz Gaberjev pri Brežicah,
30letni Valentin Pirnat iz Smihela,
20letni Fran Ekmasser iz Eberstal-
zella in 17letni Fran Spiček iz Šev-
ljeva pri Železnikih.

Preprečena pot. Včeraj je na
kolodvoru službovali stražni Večerin
prijel 20letnega Ivana Gerbeca iz
Sv. Jošta nad Vrhniko, kateri jo je
mislil odkuriti v Ameriko, ne da bi
bil še pokusil vojaški kruh.

Aretovan je bil včeraj bivši čev-
ljarski vajenec Karel Schwenker ro-
dom iz Ljubljane, ker je na sumu,
da je pred kratkem ukradel v Borov-
nici nekemu „Amerikancu“ čez 200 K
denarja. Oddali so ga sodišču.

Kolo ukraden. Včeraj je bilo
na Brezovici ukradeno delavcu Ivanu
Dolničarju kolo (Dyament), vredno
180 K. Kolo je imelo tovarniško šte-
vilko 107594 in je še malo obrab-
ljeno. Pozor pred nakupom.

Delavsko gibanje. Včeraj se je
z južnega kolodvora odpeljalo v Ame-
riko 45 Slovencev, 15 Hrvatov in 20
Macedoncev. V Heb je šlo 25 Hrv-
atov, 20 Macedoncev in 16 Črnogor-
cev. V Inomost je šlo 17 Hrvatov,
v Linc 16, na Dunaj pa 25 Koče-
varjev.

Izgubljen in najden. Vajenec
Karel Kos je izgubil srebrno žepno
uro. — Stenograf g. Edvard Muc je
našel zlato zapestnico. — Gdč. Marija
Krejčičeva je našla zavitek ženskih
rokavic.

Oddelek sinf. orkestra kon-
centrira danes zvečer v kavarn „Ev-
ropa“. Začetek ob 9. zvečer. Vstop
prost.

Telefonska in brzojavna poročila.

Zakaj je bila skupščina sklicana?

Belgrad, 4. novembra. (Posebna
brz. »Slov. Nar.«) Seja narodne skup-
ščine je bila sklicana v smislu že prej-
njega sklepa, da se ima skupščina, če
tudi je vsled še neizdelanega proračuna
odgojena, vendarle od časa do časa
sklicati, da se poslanci pouče o polo-
žaju. Položaj Srbije se v kratkih be-
sedah lahko označi takole: Srbija čaka,
držeč se popolnoma korektno, na odlo-
čitev konference veseles.

Češka ministra.

Dunaj, 4. novembra. Češki mini-
ster-rojak Prašek se je snoči odpeljal
v Prago. Danes se odpelje tjakaj tudi
trgovinski minister dr. Fiedler.

Angleški poslanik v avdijenci.

Dunaj, 4. novembra. Cesar se je
danes pripeljal iz Šenbruna. Ob dveh
je sprejel angleškega poslanika Goshna
v posvetovalni avdijenci.

Donavska flotila.

Budimpešta, 4. novembra. Do-
navski monitorji so odpulili iz Petro-
varadina proti Zemunu, kjer bodo
imele vežbe. Flotilja ostane pred
Belgradom najbrže preko zime.

Novo ministrstvo?

Dunaj, 4. novembra. Ministrski
predsednik baron Beck misli kreirati
novo ministrstvo — za pošto in
brzojav. Odločitev o tem vprašanju
pade še danes.

Avstrijsko-srbska vojna?

London, 4. novembra. Vsi da-
našnji angleški listi seditjo o po-
ložaju z velikim pesimizmom. O
krvavem konfliktu med Avstro-
Ogrsko in Srbijo govorijo kakor o
neložljivem, gotovem faktu.

Shod ruskih delegatov na praški
slovanski konferenci.

Petrograd, 4. novembra. (Poseb.
brzojavka „Slovenskega Naroda.“)

Ruski delegati, ki so se udeležili
praške slovanske konference, so imeli
konferenco v Petrogradu, na kateri
so razpravljali o rasnih aktualnih
vprašanjih, ki se tičejo Slovanstva.
Konferenci je predsedoval poslanec M.
V. Krasovskij. Na predlog Aleksandra
Stahoviča se je sklenilo, ustanoviti
čitalnico, kjer bodo na razpolago listi
vseh slovanskih narodov. „Obščestvo
slavjanske vzajemnosti“ nastavi pla-
danega tajnika in urednika tednika,
ki bo zastopal slovansko idejo. Ta-
kisto se je tudi sklenilo, da je treba
tako prirediti s pripravljalnimi deli
glede ustanovitve posebnega
slovanskega brzojavnega
agentstva. Na predlog V. A. Ma-
klakova so zborovalci določili, da je
treba prirediti predavanja o slov-
anskem vprašanju v Petrogradu, Moskvi
in v drugih ruskih mestih. Na pred-
log grofa Bobrinskega se priredi v
provinciji prvo tako predavanje v
Vilni. Končno se je izbral poseben
odsek, ki ima sestaviti brzojavko na
češki narod, v kateri ruski delegati
na slovanski konferenci v Pragi pro-
testirajo proti stališču dr. Kramarja
glede aneksije Bosne in Hercegovine.

„Včeraj sem vzel puško s stene“.

Petrograd, 4. novembra. (Poseb.
brz. »Slov. Nar.«) Pred drugo sejo go-
sudarstvene dume se je v kuluarjih
živahno razpravljalo o dogodkih na
Balkanu. Med poslanci je bil navzoč
tudi publicist A. Stahovič, ki je po-
slanec spraševal o njih sodbi glede
dogodkov na Balkanu. Med drugimi
je vprašal za mnenje tudi A. I. Guč-
kova, vodjo stranke oktohistov, ki
se je vdeležil kot prostovoljec srbsko-
turške vojne. Gučkov je odgovoril:
„Kakšno mnenje da imam? Zelo
enostavno. Jaz sem včeraj že
snel s stene svojo puško in jo
dal osnažiti“. Ta odgovor vele-
uglednega ruskega politika je vzbudil
v javnosti veliko senzacijo.

Spremembe v ministrstvu.

Praga, 4. novembra. „Narodni
Listy“ poročajo, da je ministrski pre-
sedač baron Beck ponudil dr. Fied-
lerju portfelj finančnega mini-
strstva. Dr. Korytowski izstopi iz
kabineta. Tudi železniški minister dr.
Derschatta odstopi, na njegovo
mesto pride vitez Bilinski.

Rop v poštnem uradu.

Budimpešta, 4. novembra. V Me-
diji je vdrl v poštni urad neznan
lopov. Z grožnjo, da bo ustrelil vsa-
kogar, ki se gane, je ostražil usluž-
benca, da je lahko neovirano vzel iz
blagajne 70000 K. Ropar je nato
brez sledu izginil.

Srbska skupščina.

Belgrad, 4. novembra. (Pos. brz.
»Slov. Nar.«) V snočni tajni seji
skupščine je referirala vlada o uspehu
misij dr. Milovanovića v Londonu in
Pašića v Petrogradu. Ti uspehi so
zelo povoljni. Današnja seja je tudi
tajna. Pričakujejo se zelo važni
sklepi.

Alarmirana posadka v Belgradu.

Belgrad, 4. novembra. (Posebna
brzojavka „Slov. Naroda.“) Snoči je
bila vsa belgradska posadka alarmi-
rana ter je odšla izven mesta na po-
zicije nasproti avstro-ogrski meji. V
mestu je vsled tega vso noč vladalo
veliko razburjenje. Danes je bil izdan
tale komunikacije: Vzemirjenje, ki je
snoči vladalo v Belgradu in ki je
dalo povod raznim alarmirajočim
vestem časniških poročevalcev, so
povzročile vesti o nepričakovanem
napadu avstro-ogrsko vojske na Srbijo
katere vesti pa so se kasneje izkazale
kot neutemeljene. Ker je postopanje
Srbije v vsakem oziru korektno, so
mogle te vesti povzročiti samo tre-
notna razburjenja. Snoči v megli iz-
vršen odhod vojaštva belgradske po-
sadke na pozicije v okolici Belgrada,
je bil izveden iz opreznostnih
ozirov.

Novi predsednik v Združenih drža-
vah amerikanških.

New York, 4. nov. Za predse-
dnika Združenih držav je bil z veliko
večino izvoljen republikanec William
Taft.

Razširjeno domače zdravilo. Vedno
večja povpraševanja po „Moll-ovem franco-
skem žganju in soli“ dokazujejo uspešni
vpliv tega zdravila, zlasti koristnega kot
bolesti utešujoče, dobro znano antirevma-
tično mazilo. V steklenicah po K 1.90. Po
poštnem povzetju razpošilja to mazilo lekar-
nar A. MOLL, c. in kr. dvorni založnik na
DUNAJ, Tuchlauben 9. V zalozah po deželi
je izrečno zahtevati MOLL-ov prepat, za-
znamovan s varnostno znamko in podpi-
som. 4 86-15

Meteorološko poročilo,

Vilna nad morjem 906. Srednji aralni tlak 786-9 mm.

NOVEN.	Cas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura v °C	Vetrovi	Nebe
3	9. zv.	738.2	1.3	sl. svzhod	del. obl.
4.	7. zj.	738.8	-2.5	brezvetr.	megla
	2. pop.	734.8	3.0		jasno

Srednja včerajšnja temperatura 17.
norm. 66 Padavina v 24 urah 0.0 mm

Lepa, velika soba

se takoj odda, prazna ali meblirana.

Poizve se na Marije Terezije
cesti št. 1, III. nadstropje 3973-1

Lepo meblirana soba

se takoj odda na Francovem na-
brežju št. 5 ali v Ribjih ulicah
št. 5. 3959-1

Stanovanje

z 1 sobo, kuhinjo in drvarnico se
oddaja za februarjev termin mirni
stranki. 3962-1

Več Prule št. 4 ali Privoz 17.

Danes zvečer, 4. novembra

v kavarni „Leon“

KONCERT

sesteta na lok.

Začetek ob 9. Vstop prost.

Za obilen obisk se priporočata

1956 Leo in Fani Pogačnik.

Zahvala.

Ob prerani smrti ljubljene sina
in brata, gospoda 3964

Leopolda Sterlekarja

abiturijenta realke

nam je došlo toliko dokazov sočutja,
da se moremo le tem potom pri-
merno zahvaliti. Najtoplejša hvala
bodi vsem sorodnikom, prijateljem
in znanec za obilno udeležbo pri
pogrebu, gg. dijakom za ganljivo
petje in darovalcem krasnih vencev.

Posebna hvala g. dr. Opeki za
zadnjo tolažbo, g. ravnatelju realke
in gg. profesorjem za poslednje
spremistvo. Hvala tudi vsem drugim
udeležnikom. — Bog bodi obilen
plačnik.

Ljubljana, 3. novembra 1908.

Žalujoča rodbina Sterlekarjeva.

Zahvala.

Za izredno častno udeležbo pri pogrebu našega iskreno ljublje-
nega soproga, očeta, tasta in brata, gospoda

Ivana Kozjeka

deželnega računskega svetnika in hiš. posestnika

za izkazano blagosočutje, za tolažbo ob smrti, za podarjene vence in
šopke, izrekamo tem potom najtoplejšo zahvalo.

Pred vsem bodi izrečena zahvala častitemu gospodu Hugolinu
Sattnerju in očetom frančiškanom, gospodu dež. odborniku dr. Evg.
Lampetu, gospodom uradnikom dež. odbora pod vodstvom gospoda
nadsvetnika Zamide, gosp. vodji dež. bolnice dr. Vinku Gregoriču,
cenjeni obitelji gosp. Alojzija Zajca ter gasilnemu društvu v Sp. Šiški.

3967

Bog plačaj stotero!

Rodbini Kozjek in Krsnik.

Domača

učiteljica - odgojiteljica
se sprejme.

Ponudbe na upravništvu
Naroda.

Potnika

Za dobro vpeljeno žganje
iščem zanesljivega, vestnega,
ljivega potnika proti proviziji.

Ponudbe sprejema Friderik
šek v Metliki.

Citrarji

ki obsežne pesmarice, ki se brozplačno
še dosedaj niso naročili, jo dobe na za-
mo še do konca novembra t. l. N-
torej požurijo za naročbo, kateri se im-
dati poštna znamka za 25 vin. za franko
odpošiljatev ter pesmarice. Specialna
za učila in muzikalije za citre: Josip
na Dunaju, XII/4, Rosenhügelstr.
št. 38.

Učene

iz poštene hiše, z dobrimi šol-
izpričevali ter priden in pošten,
sprejme pod ugodnimi pogoji v
govino z mešanim blagom Jo-
Korošec na Javorniku, Gorenje

Pomožni monter

za strežbo električne centrale z
vejšimi akumulatorji se spre-
tako. Posebeo ugodno za absol-
strok vne šole, ki se žele prakti-
izvežbati. Plača po dogovoru 3952

Ponudbe na Elektrarno v Idri

V neki južnonemški predilni
lep, katoliški kraj, dobi opravila

nekaj družin

z moškimi in ženskimi delavci. Le-
stanovanja z elektr. lučjo, vodovod
in vrtom. Za preselitev se naprej
sodi denar. Pismene ponudbe p-
„S. K. 5230“ na naslov Rudo

Mosse, Augsburg, Bavarsko. 3958

Elegantna

stanovanje

s 3 in 4 sobami, z verando, kopal-
sobo in porabo vrta se oddajo
novozgrajeni vili v Nuuskih ulic-
št. 17 za mesec november. 3732

Vpraša se v stavbni pisarni
Supančič, Bleiweisova cesta št. 1

V lepem letoviskem kraju na Dolen-
skem se pod jako ugodnimi pogo-
proda novozidana

enonadstropna hiša

v kateri je dobro vpeljana gostilna
in tudi sposobna za vsako obrt.

Natanljivejša pojasnila daje Iva-
Porenč, posestnik v Krški vasi pri
Brežicah 3936

Gostilna

s koncesijo Kramar v Ljubljani
Dolenjska cesta št. 5 se da

v najem (zakup)

s dnem 1. februarja 1909 ali pa
tudi takoj.

Poizvedbe v odvetniški pisarni
dr. Frana Poček v Ljubljani, Star-
trg št. 30. 3960-1

Grand hôtel „Union“ vinska klet.

Danes zvečer, 4. novembra

velika

pojedina

krvavih, jetrnih, riževih klobas
ter pečenih klobasic.

Izborna domača vina.

Plizensko prazdroj pivo. 3971

Stanovanje

3 sobami, kuhinjo in pritliklinami, raspolago je vrt in pralnica, se da za februarjev termin, Kuhna cesta 23, II. nadstr. 3912-3

Predstave ob delavnikih:
ob 4., 5., 6., 7. in 8. uri
Ob nedeljah in praznikih:
ob 10. in 11. uri dopoldne in ob 3., 4., 5., 6., 7., 8. in 9. uri popoldne.
Vsako soboto in sredo nov program
Slike se dobivajo samo iz prve svetovne pariške tvornice Pathé Frères.

Prvi
Kinematograf Pathé
prej „EDISON“
Dunajska cesta, nasproti kavarne „Evropa“.

Cene prostorov:
I. prostor 60 vin., II. prostor 40 vin.:
I. prostor otroci 40 vin., II. prostor otroci in vojak do narednika 20 vin.
Vsok četrtik in soboto
od 3. do 6. ure predstave za učence po znižani ceni. I. prostor 20 vin. II. prostor 10 vin. 3966

Gostilniška baraka
(6 m dolga, 4 m široka, 3 m visoka)
se prodaja 3891-5
v Lattermannovem drevoredu.
Več pove I. Konda, Švicarija.

Nizko pod ceno

prodajam radi pomanjkanja prostora
obleke, površnike, zimske suknje in dežne plašče
3871-8 za gospode in dečke
kakor najmodernejšo konfekcijo za dame in deklice.
Konfekcijska trgovina A. Lukič. Pred Škofijo št. 19.

Zaloga pohištva

v ljubljanskem „Kolizeju“ na Marije Terezije cesti št. 11
Puc & Komp.
dobavlja kompletne sobne oprave. Vedno velika izbira. Tapetniško blago in železno pohištvo. Lastne delavnice. 2825-24

ČUDEŽ! Samo K 4.

Posebni oddelek, poln jesenskih in zimskih jopic, paletotov in pelerin za dame in deklice, po 4 krone.
„Angleško skladišče oblek“ O. Bernatovič
Ljubljana, Glavni trg 5. 1002-187

XXVII. kralj. ogrska državna dobrodelna loterija

za splošno koristne in dobrodelne namene
Ta loterija ima 11.969 dobitekov v skupnem znesku 365.000 kron, ki se izplačajo v gotovini
Glavni dobiček 150.000 kron.
Dalje:
1 glavni dobiček K 20.000
1 „ „ „ 10.000
1 „ „ „ 5.000
5 dobitekov po 2.000
10 dobitekov po K 1.000
150 „ „ „ 100
300 „ „ „ 50
1500 „ „ „ 20
10000 „ „ „ 10
Žrebanje bo nepreklicno 30. decembra 1908.
Srečka stane 4 K.
Srečke se dobivajo pri kr. loterijskem dohodarstvenem ravnanstvu v Buda-Pešti (glavni carinski urad), pri vseh poštah, davčnih, carinskih in salinskih uradih, na vseh železniških postajah in po skoro vseh trafikah in menjalnicah.
3878-1 **Kralj. ogrsko loterijsko dohodarstveno ravnanstvo.**

Prispela je zopet v velikem številu sveža najfinejša konfekcija za dame v najmodernejši fazoni in kroju, katero prepustim cenjenim damam na ogled.
Cene čudovito znižane!

Največja izbira konfekcije za gospode in dečke.
Angleško skladišče oblek
O. BERNATOVIČ, Ljubljana, Mestni trg št. 5.
3881-3

Za februarjev termin se išče stanovanje

z 2-3 sobami v bližini južnega kolodvora. 3963-1
Ponudbe na uprav. „Slov. Nar.“

Dva stavca

glinastih peči 3935
se sprejmeta takoj v službo.
Ponudbe na tvornico glinastih izdelkov E. Kupec, Griže-Zalec.

Veliko zalogo gramofonov in plošč
tudi s slovenskimi komadi;
plošče od K 1.80 naprej priporoča

FR. P. ZAJEC, urar
2291 Ljubljana, Šarl trg 26. 37

Ženitna ponudba.

Mladenec iz dežele, star 26 let, s 7000 K premoženja, zmajčen nekoliko trgovine in pripraven za obrt, se želi seznaniti z gospodino 18 do 25 let staro, ki ima trgovino z mesanim blagom na prometnem kraju. Le resne ponudbe pod pravim naslovom, če le mogoče s sliko, ki se takoj vrne, je pošiljati do 20. listopada tega leta pod „Mladenec“ Trst pošte restante. Tajnost se jamči. 8965

Gostiničar na račun

kateri ima biti obenem potnik za vino, se sprejme v mojo staroznano gostilno „pri Lozarju“ v Ljubljani.
Žena mora biti dobra kuharica in spretna gostilničarka.
Oziral se bode le na onega zglasitelja, kateri se peča izključno samo z gostilno, da je v vinski stroki več in da ima veselje in razum za potništvo.
Vstop je meseca februarja 1909 in zahtevana kavoja K 800. 3941-4
Karel Lenče
trgovec z vinom na Šaverci pri Ljubljani.

SUKNA

In modno 2884
blago za obleke
priporoča firma
Karel Kocian
tvornica za sukno
v Humpolcu
na Češkem. 23
Tvorniške cene. Vzorci franco.

Kavarna in restavracija

„Švicarija“

se priporoča cenj. občinstvu. 3890

Dobra prodajalka za mešano stroko

posebno za manufakturni oddelek 3866-2
se sprejme
v trgovini na deželi, kjer so stalne cene.
Ponudbe s prepisi spričeval je poslati upravništvu „Slov. Naroda“ pod šifro „1908“.

Slovenska trrdka čevljev

domačega in tovarniškega izdelka
MATEJ OBLAK

čevljarski mojster

Kongresni trg št. 6 Ljubljana Kongresni trg št. 6

3462-11 se slavnemu občinstvu priporoča.
Po meri naročena dela se najsolidneje izvršujejo v lastni delavnici.

Velika izbira zadnje novosti, 1908 Sezija 1909

Najnovejše bluze svilnate, batistne, čipkaste, volnate in iz modnega blaga, moderni pasovi, damski in otroški predpasniki, spodnja krila, ovratniki in kravate.
F. Just-Maschke
Ljubljana, Židovske ulice št. 3. 2252-19

Za slabokrvne in prebolele

Pijte pristni marsala v steklenicah 7/10 l po K 1-50
najfinejše vino Wermouth v stekl. 7/10 l po K 1-

Dalje priporočam:

Pristna namizna in desertna vina
najboljše produkcije po primernih cenah.

Direktni uvoz. 3910-2

FRANCESCO CASCIO, LJUBLJANA
Šelenburgove ulice.

I. Wanek

krznar in izdelovatelj čepic 3647-8

v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 21

priporoča sl. občinstvu svojo bogato zalogo najfinejših kožuvin, klobukov, lastno izdelovanje čepic vseh vrst ter velika zaloga raznovrstnih kož. St. vojaštvo se opozarja na bogato izbiro kap in vseh drugih vojaških potrebščin.

Prevzema vsa v svojo stroko spadajoča popravila proti najnižji ceni ter kupuje kože divjadi po najvišjih dnevnih cenah.
Postrežba točna, cene solidne.

Stanovanje v najem.

V mestni Podturski graščini (Tivoli) je v prvem nadstropju ležeče, iz 4 velikih sob, 1 majhne sobe, kuhinje, kleti in podstrešnega prostora obstoječe stanovanje za 1 november 1908 ali pa za 1. februar 1909 oddati v najem. 3934-2
Pojasniti in pogoje je izvedeti pri mestnem gospodarskem uradu ob navadnih uradnih urah.
Mestni magistrat ljubljanski
dne 28. oktobra 1908.

Vodovodi

kanalizacije, kopališke naprave

Inženir - hidrotekt
Konrad Lachnik, Ljubljana

Beethovenove ulice št. 4. Brzjavil: Lachnik-Ljubljana.

Projekti in izvršitev pri domačih specialni tvrdki (tehn. zved. mnenja ob poveritvi gradbe zastoni).

„SLAVIJA“

45-127

vzajemno zavarovalna banka v Pragi.
Rez. fond: 41,335.041-01 K. Izplačane odškodnine in kapitalije 97,814.430-97 K.
Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države
z vseskozi slovensko-narodne uprave.
Vsa pojava daj:
Generalni zastop v Ljubljani, čigar pisarne so v lastnej bančni hiši v Gosposkih ulicah št. 12.

Zavaruje poslopja in premičnine proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škode cenjuje takoj in najkulantneje. Učiva najboljše sloves, koder posluje.
Dovoljuje iz čistega dobička izdatne podpore v narodne in občnokoristne namene.

Veletrgovina z vinom Braća Lučić-Roki

3595-9

V. (Dalmacija)

priloga gospodm trgovcem, da prej nego se oskrbe s vinom, ne posabijo, obrniti se nanjo, ki je pripravljena tudi posredovati za nabavo našega

najglasovitejšega dalmatinskega vina
OPOLA in BELEGA.

Pozor, trgovci!

Edino na izvoru kupljenemu vinu je zjamčena naravnost.

Vzorci na zahtevo.

Novost!

Zastonj in poštne prosto naročajte
moj novi veliki

cenik s koledarjem

za vsakovrstna darila, ki je ravno izšel.

FR. ČUDEN urar in trgovec
v Ljubljani.

Slovenci!

Zadnji dogodki so nam pokazali, da se moramo emancipirati i na ekonomskem polju!
Slovenci, zavarujte Vaše imetje samo pri slov. zavarovalnicah.

Slovenci zavarujte Vaše imetje pri

„CROATII“

katera je edini zavarovalni zavod bratskega hrvaškega
naroda.

„Croatia“ je edini slovanski zavod, kateri daje en četrt do-
bička v kulturne namene Jugoslovanov.

Vsa pojasnila daje:

Glavni zastop „Croatie“ v Ljubljani,
Gospodke ulice št. 4.

Iščemo okrajne zastopnike in akviziterje za vse kraje na Kranjskem
in na Štajerskem

Jesenske in zimske obleke,
površnike, sukne in dežne
plašče za gospode in dečke

Najnoveje modele
za dame in deklice

po izredno nizkih cenah

Konfekcijska trgovina
A. Lukić

3143 13

Pred škofijo 19. Ljubljana Pred škofijo 19.

Največja narodna
KONFEKCIJA
za dame, deklice, dečke in novorojenčke

M. Kristofič-Bučar
v Ljubljani, Stari trg št. 28

3927 2

priloga

krasne BLUZE v težki
svili, volni in drugem modnem blagu

najnovejša modna krila, kostume, dežne plašče, otročje oblečke, kratno
opravo, predpasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Najfinije
otročje kapice, klobučke, plašče, pariško modro, nogavice,
rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine zavrtnice,
naramnice, ovratnike, srajce in drugo perilo za gospode.

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in točno.
Cene radi male režeje brez konkurence.

Smrekove storže kupi

vsako množino

tvrdka 3877-3
R. & E. Rooss nasl., Kranj.

Vsa 1443-29

**parketska
dela**

prevzema ter da material

JOSIP PUH

Ljubljana, Gradaške ul. 20.

Ceno Solidno!

Lepo

stanovanje

v drugem nadstropju hiše št. 5 v
Kastelovih ulicah, s 3 sobami, sobo
za služkinjo in drugimi pripadki,
se odda takoj ali za februar 1909.
Več v „Narodni tiskarni“ ali
pa pri **Joz. Lavrenčiču**, pisarna
mest. užit. zakupa na Dunajski ce-
sti št. 31.

Ceno posteljno perje.

Kilogram sivca, puljenega 2 K, pol-
belega 2 80 K belega 4 K, prima kakor
puh mehkega 6 K, veleprima pulje-
nega, najboljša vrste 8 K, Puh, siv 6 K,
bel 10 K, prsni puh 12 K, od 5 kilo-
gramov naprej franko.

Izgotovljene postelje
iz gostonitega, rdečega, modrega, ru-
menega ali belega inleta (nankinga)
pernica, velikost 170x116 cm, z dvema
zglavnikoma, 30x58 cm, zadostno na-
polnjeno z novim, ščiščenim in stano-
vitnim perjem, 16 K, napol puh 20 K,
puh 24 K, pernica sama 12, 14, 16 K,
zglavnik 3, 3-50, 4 K razpošlje po po-
vzetju, zavoj zastonj od 10 K naprej
franko. 3594-5

Maks Berger
eschenitz št. 225, Šumava, Češko.
Neugajajoče se zamenja ali denar vrne.
Cenovniki zastonj in franko.

Otvoritev češke budejeviške pivnice.

Vljudo naznanjam slavnemu
občinstvu, da sem otvorila re-
stavracojo

češke budejeviške pivnice
v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 26
(prej „Golobček“).

Za izvrstno češko (ne nem-
ško) budejeviško pivo, najboljše
dolenjske in štajerske vina,
dobro meščansko kuhinjo bo
vedno skrbjeno.

Abonenti se sprejemajo za
opoludansko in pa tudi za celo-
dnevno hrano. 3944 2

Pivo v steklenicah pošilja
se pri naročitvi 25 steklenic
brezplačno na dom.

Z odličnim spoštovanjem
Marija Kavčič
prej plačila natakara v „Švicariji“
in natakara v „Unionu“.

SVOJI K SVOJIM:

Otvoritev trgovine
na Rimski cesti št. 16 v Ljubljani.

Slavnemu občinstvu vljudno naznanjam, da sem otvoril
danes, dne 2. novembra
trgovino s specerijskim in galanterijskim
blagom.

Zagotavljam točno in solidno postrežbo, se priporoča
3938-2

ANTON KORAČIN.

SVOJI K SVOJIM:

**Zimske obleke, zimske suknje,
kožuhi, (dolgi in kratki),
salonske obleke, pelerine i. dr.**
za gospode in dečke v velikanski izbiri.
Strogo solidna, strokovnjaška postrežba.

Zaloga oblek A. KUNC
Ljubljana, Dvorski trg št. 3.
Pod Narodno Lavarano. 858-73

*** Slovenci Slovincem ***
Zelo važno za trgovce in obrtnike

**Ker imam še precejšnjo zalogo
reklamnih koledarjev za leto 1909**

in je sedaj skrajni čas, da si jih vsakdo nabavi, **zahtevajte
vzorce** katere radevolje pošiljam na ogled.

Cene so brez konkurence
tako da mi je mogoče s tiskom in blokom vred oddajati
komad po 15 vin.

Vsem Slovincem se priporoča

Fr. Iglič, Ljubljana, Mestni trg 11.

Podpirajmo se medsebojno! V slogi je moč!

Pozor! Slovenske dame! Pozor!

Elegantne klobuke
za dame in za otroke

2321 15

A. Vivod-Mozetič
v Ljubljani, Stari trg št. 21
modna trgovina ter salon za damske klobuke.
Filiatka v Kranju, Glavni trg.

Za jesensko in zimsko sezijo
se opozarja na
**manufakturno
trgovino**

Češnik & Milavec
(pri Češniku)
Stritarjeve ulice — Singarjeve ulice
Ljubljana. 3614-3

katera je že popolnoma založena
z najnovejšim blagom
za dame in gospode,
ter drugimi zimskimi potrebščinami.
Cene najnižje!